

Buitengewoon Buitengebied Eijsden-Margraten

Participatie & Kernwaarden

MARCO SIECKER / LIEKE VORAGE-FRINGS

8 april 2019

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	2
1. Inleiding	5
2. Invulling van de procesaanpak	6
2.1. Totale proces	6
2.2. De processtappen nader uitgelegd	7
2.3. Stap 1: in gesprek met de samenleving	7
2.3.1. Interviews sleutelfiguren.....	7
2.3.2. Kick-off voor belangenorganisaties en inwoners/ gebruikers	9
2.3.3. Burgerpanel	12
2.4. Stap 1: in gesprek met bestuur en ambtenaren.....	13
2.4.1. Bestuur	13
2.4.2. Ambtelijke organisatie	14
3. Fase 1 Stap 2 Hoe komen wij tot kernwaarden	16
3.1. Voorbereiding ontwikkeltafels / voorgestelde kernwaarden	17
3.1.1. Diversiteit	17
3.1.2. Authentiek.....	18
3.1.3. Ondernemend	18
3.1.4. Rust.....	18
3.1.5. Daadkrachtig bestuur en burgers.....	19
3.2. Verdieping van de kernwaarden: Ontwikkeltafels	19
3.3. De resultaten: rode draad/ Voorbereiding dialoogavond.....	23
3.4. Kernwaarden: Dialoogavond	26
3.5. De kernwaarden	26
4. Vervolg.....	29

Samenvatting

De gemeente Eijsden-Margraten bestaat uit vijftien hoofdkernen, dertien gehuchten en een omvangrijk buitengebied. In dit buitengebied wordt geleefd, gewoond, gerecreëerd en gewerkt. Het buitengebied staat de laatste jaren volop in de belangstelling en kent tal van kansen maar ook beperkingen.

De gemeente Eijsden- Margraten wilt een duidelijke visie op de toekomst van het buitengebied ontwikkelen. Hoe maken én houden we ons buitengebied toekomstbestendig?

Een duidelijke visie, waarin met respect voor de kwaliteiten van het landschap ruimte blijft voor ontwikkeling. Een visie die in samenspraak met de samenleving en raad wordt opgesteld.

Een Stuurgroep is samengesteld, waarin naast collegeleden ook raadsleden zitting hebben. Deze Stuurgroep heeft een proces vastgesteld (Programmaplan) om te komen tot een visie voor ons buitengebied.

Het proces zoals omschreven in het door de Stuurgroep is opgedeeld in twee fasen:

Fase 1: Het bepalen van de kernwaarden middels een proces van participatie.

Fase 2: Het komen tot een Manifest Buitengewoon Buitengebied, waarin keuzes en richting voor het buitengebied worden vastgelegd.

Fase 1 is afgerond. In deze rapportage wordt weergegeven hoe de kernwaarden middels een proces van participatie tot stand zijn gekomen.

Wij zijn met inwoners en maatschappelijke partijen (**Participatie**) in gesprek gegaan over wat zij belangrijk vinden in het buitengebied.

Het gesprek met de samenleving is vorm gegeven rondom drie centrale vragen:

- Waar ben je trots op?
- Welke kansen en uitdagingen zie je?
- Hoe ziet jouw '*kleurenfoto 2040*' eruit?

Het proces is gestart met persoonlijke interviews van sleutelfiguren, gevolgd door een grote, tweedaagse plenaire sessie (kick-off) met share- en stakeholders. Tijdens deze twee onderdelen zijn de drie centrale vragen aan iedereen gesteld. Parallel aan dit proces zijn deze drie centrale vragen ook gesteld aan het bestuur en het inwonerspanel "Eijsden-Margraten" spreekt.

Vervolgens zijn alle antwoorden geanalyseerd en bekeken op de meest voorkomende en door de deelnemers als belangrijk geachte (geprioriteerde) antwoorden. Tijdens een drietal kleinere sessies met inwoners en organisaties ten behoeve van verdieping, de zgn. Ontwikkeltafels, zijn de resultaten nader uitgewerkt en is daaraan betekenis gegeven. Tenslotte is er een plenaire afsluitende Dialogavond geweest, waarin de resultaten van de kick-off en de Ontwikkeltafels zijn teruggelegd

Dit heeft geresulteerd in de volgende kernwaarden:

- Diversiteit;
- Authentiek;
- Ondernemend;
- Rust;
- Daadkrachtig bestuur en burgers.

Diversiteit

Wij zien de verscheidenheid van landschap, natuur en flora en fauna, *maar ook de aanwezige bedrijvigheid*¹*, als unieke kwaliteit van ons buitengebied. Wij waarderen het landschapskapitaal en gaan hier in ons gebruik en onze ontwikkeling respectvol mee om.

Authentiek

Wij zijn trots op ons cultureel erfgoed, zoals de historische bebouwing, de tradities en het verenigingsleven. Bij ontwikkelingen houden we rekening met de identiteit en maat en schaal van ons buitengebied.

Ondernemend

Wij denken in innovatie en ontwikkeling. Wij zoeken nieuwe verdienmodellen met aandacht voor circulaire economie en een duurzame toekomst.

Rust

Wij streven naar een gezonde balans in activiteiten. Bij gebruik van ons buitengebied hebben wij oog voor mens en omgeving.

Daadkrachtig bestuur en burgers

Het bestuur stelt heldere kaders, maakt afgewogen keuzes en houdt duidelijke regie. De gemeenschap denkt mee en krijgt de ruimte om eigen plannen te ontwikkelen en uit te voeren.

Deze kernwaarden worden door de raad vastgesteld. Fase 1 is hiermee afgerond.

Fase 2 wordt gestart.

Aan de hand van de kernwaarden zullen de mogelijkheden en dilemma's worden afgewogen ten opzichte van de kwaliteiten van het gebied en de te zoeken balans in het gebruik en de functionaliteit daarvan. De keuzes en daarmee de uitgangspunten die hiermee gepaard gaan, worden in een manifest genoteerd.

Het Manifest, waarover met de samenleving het gesprek gevoerd wordt, bepaalt de richting voor de visie op ons Buitengewoon Buitengebied en dus ook de richting voor een op te stellen Omgevingsvisie in het kader van de nieuwe Omgevingswet.

1. Inleiding

De gemeente Eijsden-Margraten telt vijftien hoofdkernen, dertien gehuchten en een omvangrijk buitengebied. In dit buitengebied wordt gewoond, gerecreëerd en gewerkt. Het buitengebied staat de laatste jaren volop in de belangstelling en kent tal van kansen maar ook beperkingen.

De gemeente Eijsden- Margraten wil een duidelijke visie op de toekomst van het buitengebied ontwikkelen. Hoe maken én houden we ons buitengebied toekomstbestendig?

Een duidelijke visie, waarin met respect voor de kwaliteiten van het landschap ruimte blijft voor ontwikkeling. Een visie die in samenspraak met de samenleving en raad wordt opgesteld.

De gemeente wil met de samenleving in gesprek om aan een zo breed mogelijke groep bewoners, gebruikers, vertegenwoordigers van betrokken (belangen)organisaties, bedrijven etc. te vragen wat zij belangrijk vinden in het buitengebied, om zo de belangrijkste waarden, de kernwaarden te kunnen bepalen. Dit is fase 1.

Deze waarden moeten richting geven aan de keuzes die gemaakt worden in fase 2. Keuzes die neergelegd worden in een Manifest Buitengewoon Buitengebied. Over dit Manifest wordt wederom met de samenleving in gesprek gegaan. De keuzes zoals gemaakt in het manifest zijn richting gevend voor de visie op het buitengebied.

Aan Siecker Advies en Management is gevraagd om een aanpak te ontwikkelen om invulling te geven aan fase 1. De resultaten van de aanpak van fase 1 worden in deze notitie weergegeven.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt het gevolgde proces beschreven.

De resultaten van dit proces in de vorm van de kernwaarden van het buitengebied worden in hoofdstuk 3 weergegeven.

In hoofdstuk 4 wordt kort ingegaan op fase 2: Het vervolg van het proces.

2. Invulling van de procesaanpak

2.1. Totale proces

Het totale proces om te komen tot een visie voor het buitengebied bestaat uit twee fasen.

Fase 1: Het bepalen van de kernwaarden middels een proces van participatie.

Fase 2: Het komen tot een Manifest Buitengewoon Buitengebied, waarin keuzes en richting voor het buitengebied worden vastgelegd.

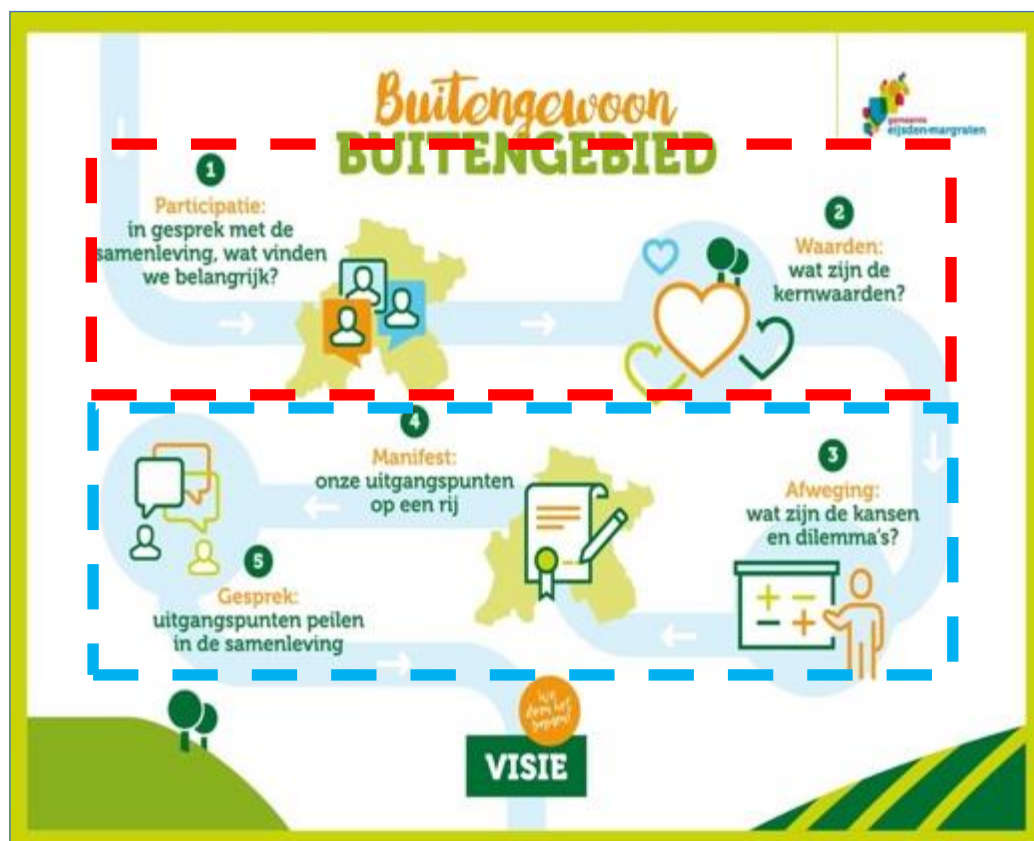
Fase 1 kent 2 stappen:

- Participatie: in gesprek met de samenleving, wat vinden we belangrijk?
- Waarden: wat zijn de kernwaarden?

Fase 2 kent 3 stappen:

- Afweging: wat zijn de kansen en dilemma's en welke keuzes maken wij?
- Manifest: onze uitgangspunten op een rij
- Gesprek: uitgangspunten peilen in de samenleving

Onderstaand is het proces weergegeven. Fase 1 is rood omlijnd, Fase 2 is blauw omlijnd. Deze rapportage geeft weer hoe invulling is gegeven aan fase 1.

Afbeelding 1 Proces Buitengewoon Buitengebied

Het gehele proces van beide stappen is in beeld en geluid gedocumenteerd en vastgelegd.

Op website www.eijsden-margraten.nl onder projecten/ project Buitengewoon Buitengebied zijn foto's en films van de verschillende bijeenkomsten te vinden.

2.2. De processtappen nader uitgelegd

FASE 1, stap 1:

“Ophalen”: Wat vinden WIJ belangrijk voor ons buitengebied.

Om een beeld te krijgen wat belangrijk wordt gevonden voor het buitengebied en waar kansen en uitdagingen liggen zijn aan de samenleving, maar ook aan bestuur en ambtenaren, drie vragen gesteld:

- *Waar ben je trots op?*
- *Welke kansen en uitdagingen zie je?*
- *Hoe ziet jouw ‘kleurenfoto’ van het Buitengebied in 2040 eruit?*

Het proces is gestart met een reeks van interviews met ‘*sleutelfiguren*’ van belangenorganisaties, medeoverheden, maatschappelijke partners, inwoners, ondernemers en gebruikers van het buitengebied. Ook zijn deze vragen gesteld aan het Inwonerpanel “Eijsden-Margraten” spreekt

Vervolgens is het grote publiek uitgenodigd om antwoord te geven op de drie vragen. Alle antwoorden zijn vervolgens gerangschikt (op geprioriteerd en aantal keren genoemd), geanalyseerd en vertaald in waarden.

FASE 1, stap 2

De kernwaarden bepaald: Ontwikkelafels en Dialoogavond.

Ontwikkelafels: De waarden zijn in kleiner verband met inwoners en belangengroepen inhoudelijk besproken.

In deze gesprekken stond de betekenis van de voorgestelde waarden centraal.

Dialoogavond: De resultaten hiervan in de vorm van ‘definities’ zijn tenslotte in een open dialoog met alle betrokkenen besproken.

In deze rapportage worden de resultaten van deze stappen beschreven.

2.3. Stap 1: in gesprek met de samenleving

De beschrijving en resultaten van ieder gesprek zijn samengevat in een woordwolk. Een woordwolk is een illustratie die is opgebouwd uit woorden die op een grafische c.q. kunstzinnige manier door elkaar zijn geweven. Vaak genoemde begrippen worden groter weergegeven dan de in kleiner lettertype weergegeven begrippen. De begrippen behorend bij een gestelde vraag worden in alle woordwolken in dezelfde kleur weergegeven.

2.3.1. Interviews sleutelfiguren

In de periode mei tot september 2018 zijn met 34 sleutelfiguren interviews gehouden. De lijst met geïnterviewde sleutelfiguren is in het document “de bijlagen” opgenomen.

De interviews zijn op dezelfde wijze gehouden. Per interview zijn aantekeningen gemaakt van de gegeven antwoorden en is gekeken naar de plattegrond van de gemeente Eijsden-Margraten. De gespreksleider heeft de belangrijkste ‘statements’ van de sleutelfiguren schetsmatig weergegeven.

2.3.2. Kick-off voor belangenorganisaties en inwoners/ gebruikers

Het proces is voor het publiek in een grote tweedaagse kick-off van start gegaan.

Op een interactieve manier is bij stakeholders (belangenorganisaties, maatschappelijke partners, medeoverheden en adviseurs) en shareholders (alle inwoners, ondernemers en eindgebruikers) opgehaald wat zij belangrijk vinden voor ons buitengebied.

De kick-off is ondersteund door een uitgebreide communicatiecampagne.

Kick-off belangenorganisaties (stakeholders)

Op 14 december 2018 heeft de kick-off plaatsgevonden voor vertegenwoordigers van belangenorganisaties, maatschappelijke partners, medeoverheden en adviseurs, de zogenaamde stakeholders. In totaal hebben zo'n 40 stakeholders aan deze kick-off deelgenomen.

Foto 1 Impressie kick-off voor belanghebbenden (stakeholders)

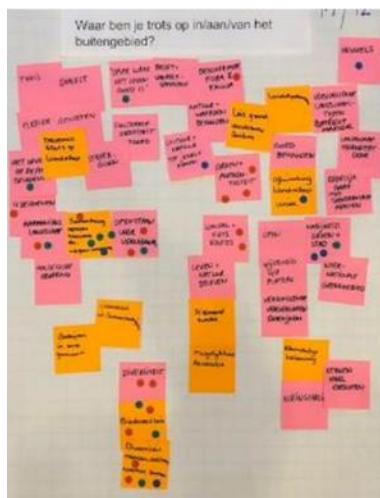

Foto 2 Resultaten kick-off voor belanghebbenden (stakeholders)

Ook hiervan zijn de inhoudelijke opgehaalde begrippen en waarden samengevat in een woordwolk:

Afbeelding 4 Woordwolk kick-off belanghebbenden (stakeholders)

Kick-off inwoners (shareholders)

Op zaterdag 15 december 2018 is de kick-off gehouden voor alle inwoners, ondernemers en eindgebruikers, de shareholders. Deze dag werd druk bezocht. Er waren zo'n 120 deelnemers aanwezig.

Na de opening door gedeputeerde H. Mackus zijn deelnemers aan de slag gegaan in zestien gespreksgroepen onder leiding van raads- en commissieleden. Iedere groep heeft zich gebogen over de drie centrale vragen en vastgelegd wat zij belangrijk vinden in het buitengebied.

Foto 3 Impressie kick-off inwoners (shareholders)

Foto 4 Resultaten kick-off inwoners (shareholders)

Alle resultaten van de gespreksgroepen zijn in onderstaande woordwolk weergegeven:

Afbeelding 5 Woordwolk kick-off inwoners (shareholders)

Om een zo groot mogelijke groep inwoners te betrekken, zijn de centrale vragen van ‘Buitengewoon Buitengebied’ ook aan het Inwonerspanel “Eijsden-Margraten spreekt”, van de gemeente Eijsden-Margraten gesteld. Onderzoeksbureau Moventem heeft het onderzoek uitgevoerd.

Dit onderzoek is ook weergegeven in een woordwolk:

2.4. Stap 1: in gesprek met bestuur en ambtenaren

2.4.1. Bestuur

In een interactieve werksessie is bij 18 raads- en commissieleden opgehaald wat zij belangrijk vinden voor het buitengebied.

Foto 5 Impressie werksessie Raad en Commissie FME

Het resultaat en is in onderstaande woordwolk weergegeven:

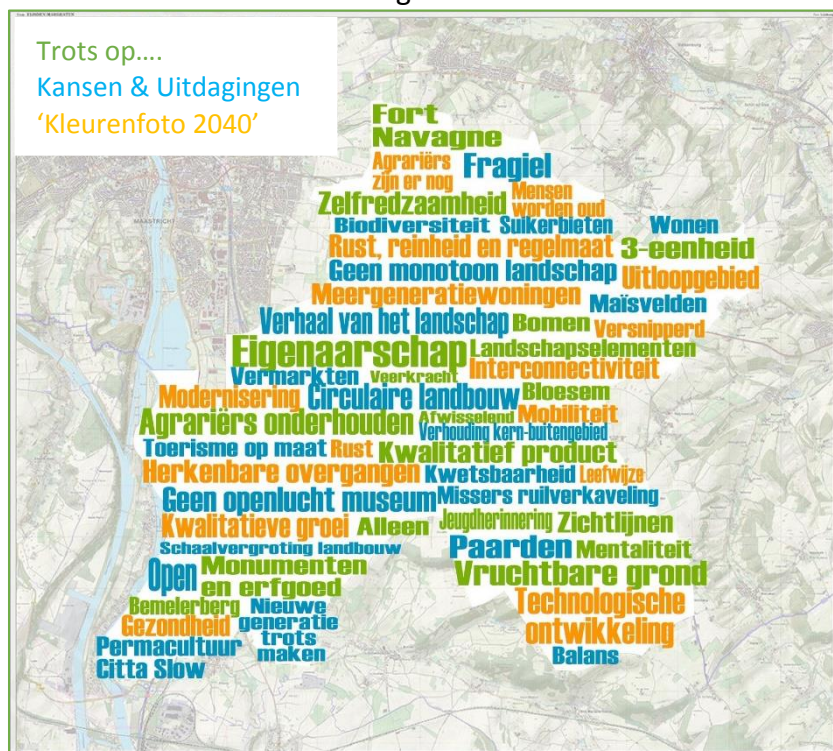
Afbeelding 7 Woordwolk werksessie Raad en Commissie FME

Ook het college van Burgemeester en Wethouders heeft zich gebogen over de beantwoording van de drie centrale vragen.

Foto 6 Impressie werksessie College van Burgemeester en Wethouders

Het resultaat hiervan is als volgt:

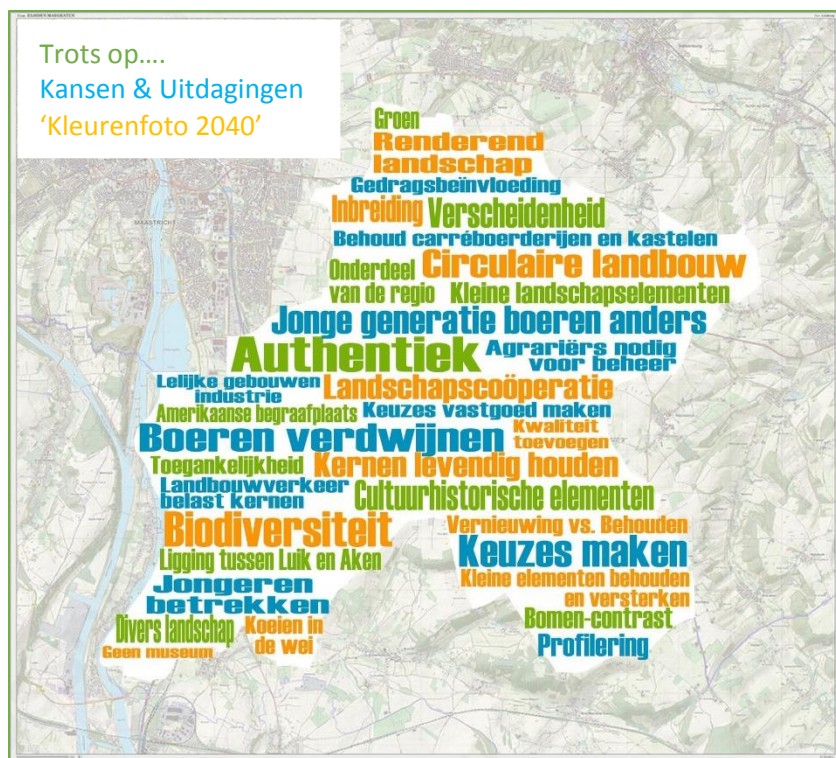
Afbeelding 8 Woordwolk werksessie College van Burgemeester en Wethouders

2.4.2. Ambtelijke organisatie

Ook de ambtelijke organisatie is op basis van dezelfde methodiek gevraagd wat zij belangrijk vinden aan het buitengebied. Met de medewerkers (ca. 40) zijn twee bijeenkomsten gehouden.

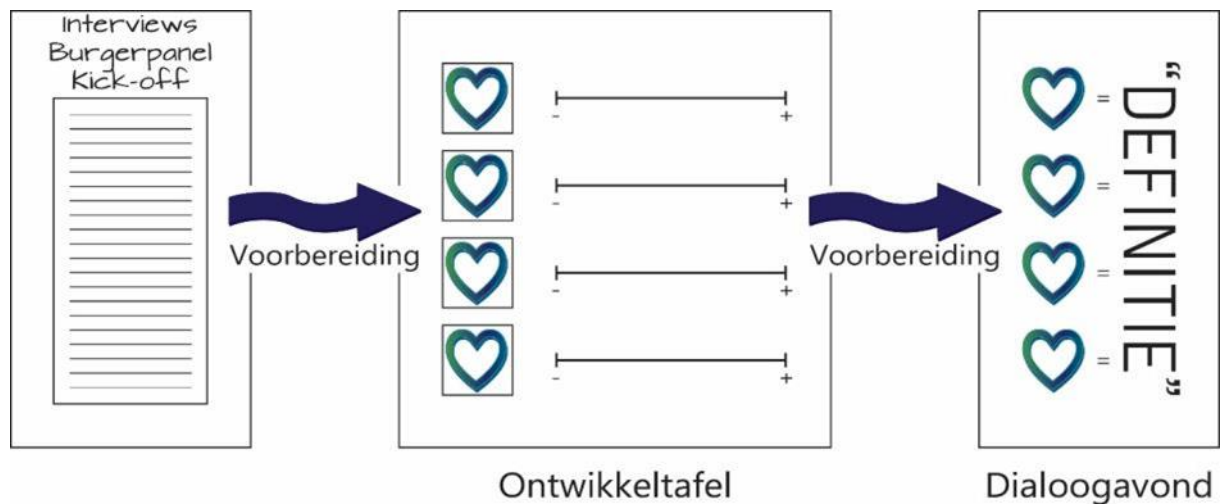
Foto 7 Impressie werksessies ambtelijke organisatie

Afbeelding 9 Woordwolken werksessies ambtelijke organisatie

3. Fase 1 Stap 2 Hoe komen wij tot kernwaarden

Om te komen tot gedragen kernwaarden is het volgende proces doorlopen:

De interviews met sleutelfiguren, de enquête onder het burgerpanel, de kick-off en de verschillende werksessies met bestuur en ambtenaren hebben een rijke oogst opgeleverd aan antwoorden (opgenomen in bijlage 1).

Om te komen tot kernwaarden, zijn alle antwoorden per gestelde vraag samengevoegd en gegroepeerd tot een aantal gemeenschappelijke noemers. Deze zijn vervolgens vertaald in voorgestelde kernwaarden.

Deze voorgestelde kernwaarden zijn aan het grote publiek voorgelegd tijdens de zogenaamde Ontwikkeltafels.

Er is veel gezegd in de groepen over deze waarden en de inhoud daarvan. De resultaten zijn vervolgens per avond samengevat, en er is één definitie ontstaan per kernwaarde.

Vervolgens is deze definitie in een Dialoogavond teruggelegd bij de deelnemers. Hierbij is gevraagd of mensen zich herkenden in deze waarden, dan wel nog zaken gewijzigd of toegevoegd wensten.

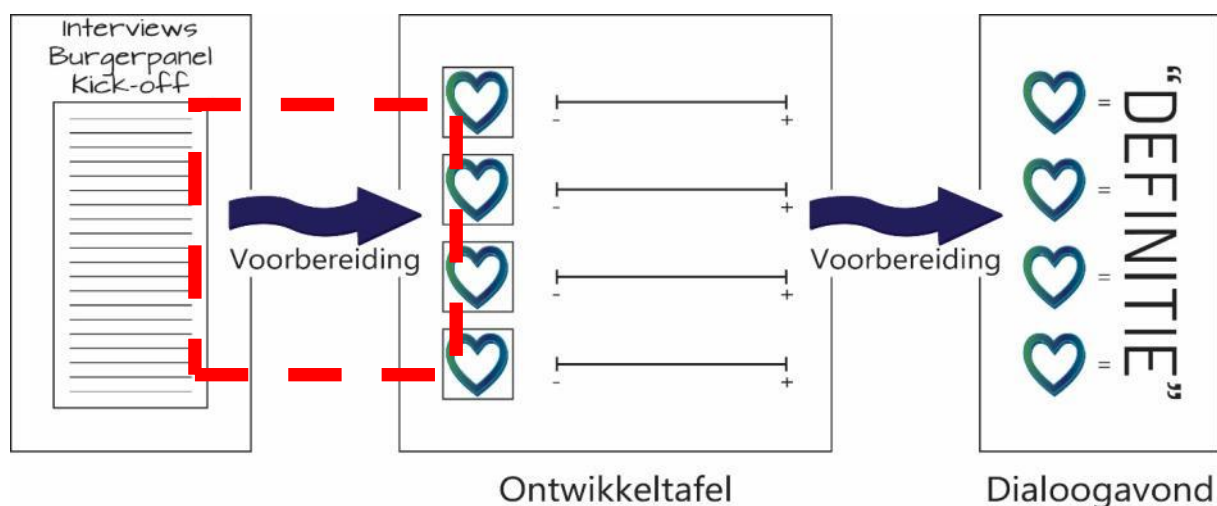
De aanvullingen en opmerkingen zijn meegenomen en dit heeft geresulteerd in de uiteindelijke kernwaarden zoals in de hoofdstuk onder 3.5 omschreven.

Onderstaand worden alle stappen uitvoerig beschreven.

3.1. Voorbereiding ontwikkeltafels / voorgestelde kernwaarden

De antwoorden die het meest geprioriteerd en de antwoorden die veel genoemd zijn, zijn per vraag gegroepeerd tot een aantal gemeenschappelijke begrippen.

Deze zijn vervolgens samengevat in een voorgestelde kernwaarde. Dit is onderstaande, in rood aangegeven, processtap geweest:

Afbeelding 10 Voorbereiding Ontwikkeltafels

De voorgestelde kernwaarden ter bespreking tijdens de Ontwikkeltafel zijn:

- Diversiteit
- Authentiek
- Ondernemend
- Rust
- Daadkrachtig bestuur en burgers

3.1.1. Diversiteit

De hier gegeven antwoorden hebben betrekking op begrippen als flora & fauna, open en gesloten landschap, mensen en een aantal met name genoemde markante plekken in het buitengebied (de zgn. unique selling points (USP's)).

Als voorbeeld is het cluster Flora & Fauna in onderstaande tabel uitgewerkt. De volledige tabel van alle geprioriteerde en geclusterde waarden zijn terug te vinden in bijlage 2.

TROTS OP...		KANSEN & UITDAGINGEN		KLEURENFOTO 2040'		Cluster
Prioriteit	Geprioriteerde waarde	Prioriteit	Geprioriteerde waarden	Prioriteit	Geprioriteerde waarde	
1	Beschermde flora & fauna	4	Biodiversiteit	4	Ecologische gedachte	Flora & Fauna
2	Biodiversiteit	1	Mogelijkheden omzetten landbouwgronden in natuur - Groenbelasting	4	Biodiversiteit	
1	Grote diversiteit FLORA&FAUNA	1	Spanningsveld (natuur/economie)	1	Prachtig uitzicht, vb. Schey	
1	Rijk aan inhoud, flora & fauna	1	Vergroenen in relatie kleinschalig landschap	1	Variatie in flora & fauna	
		1	Voedselbos			

Op grond van deze clustering en groepering komt de kernwaarde **Diversiteit** naar voren.

3.1.2. Authentiek

In de geprioriteerde antwoorden komen begrippen naar voren die te maken hebben met het cultureel erfgoed, zowel materieel als immaterieel, maar ook het begrip 'mensen' komt sterk naar voren. Wat is ons DNA?

Op grond van deze clustering en groepering komt de kernwaarde **Authentiek** naar voren.

3.1.3. Ondernemend

De geprioriteerde antwoorden met betrekking tot het behoud versus de groei van bedrijven en ontwikkeling, lieten vooral clusters zien als 'agrarische sector', 'energietransitie', 'kleinschaligheid' en 'toerisme & recreatie'.

Op grond van deze clustering en groepering komt de kernwaarde **Ondernemend** naar voren.

3.1.4. Rust

In de geprioriteerde antwoorden stond vooral de waarde "mensen" centraal. Het ging over de innerlijke mens, de behoefte aan stilte, maar ook de recreatieve ontspanning welke plaatsvindt in het buitengebied.

Op grond van deze clustering en groepering komt de kernwaarde **Rust** naar voren.

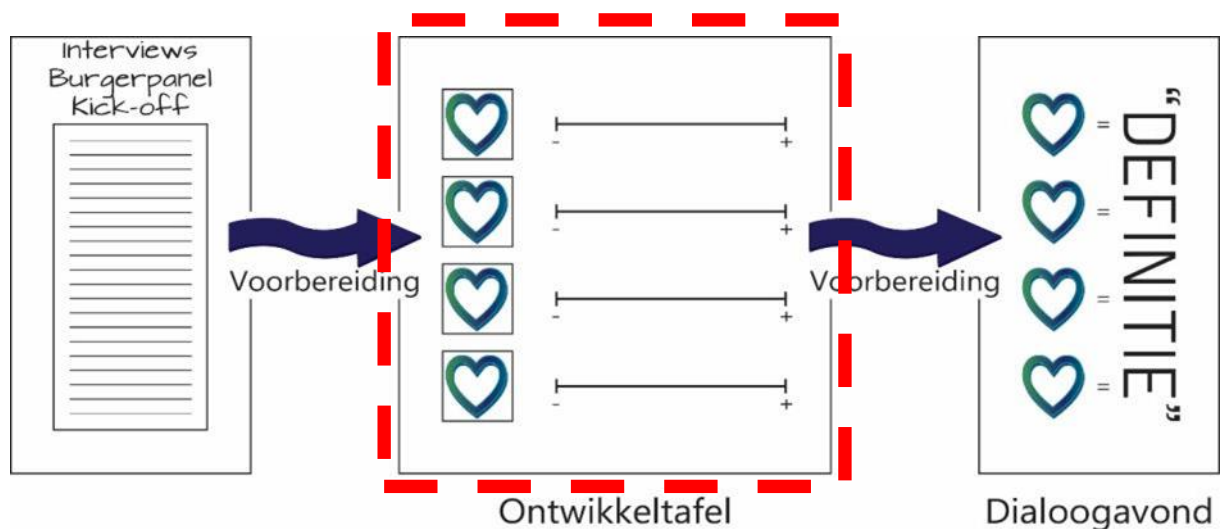
3.1.5. Daadkrachtig bestuur en burgers

Tenslotte is er een cluster geprioriteerde waarden ontstaan rondom de begrippen 'bestuur' en 'burgers'.

Op grond van deze clustering en groepering komt de kernwaarde **Daadkrachtig bestuur en burgers** naar voren.

3.2. Verdieping van de kernwaarden: Ontwikkeltafels

De op deze wijze verkregen belangrijkste kernwaarden dienden vervolgens ook 'lading' te krijgen. M.a.w. wat is de betekenis ervan? Hiervoor zijn de Ontwikkeltafels ingericht, waar ruim 80 mensen aan hebben deelgenomen. Deze avonden zijn verdeeld over de gemeente gehouden in resp. de kernen Margraten, Eijsden en Mheer.

Tijdens de Ontwikkeltafels zijn de voorgestelde kernwaarden besproken.

Om een goed beeld te krijgen zijn de voorgestelde kernwaarden aan in totaal 8 groepen van ongeveer 10 mensen voorgelegd. Er zijn tegengestelde hulpvragen voorgelegd om uiteindelijk te komen tot een definitie.

Tegengestelde hulpvragen zijn bijvoorbeeld bij rust: "Denkt u aan stilte óf denkt u bij rust aan recreatieve ontspanning?"

Onderstaand de hulpvragen per voorgestelde kernwaarde:

Diversiteit

Trots op...

- Divers landschap
- Verscheidende landschapstypen (maasterras, fruitbomen, beboste steil hellingen, plateaugebied, Heuvelland)
- Kleine landschapselementen, natuurlijk erfgoed
- De vergezichten
- Buurtschappen, gehuchten, verenigingsleven
- Landschap verbindt

Kansen en uitdagingen

- Behouden van landschap, natuur en groen
- Landschapsfonds
- Kleine biotopen
- Wateroverlast, erosie waterstromen door klimaatverandering
- Biodiversiteit
- Unieke plekken combineren

Kleurenfoto 2040

- Wat er is proberen te behouden, nieuwe balans en verbinding stad, land, mens en natuur
- Koe in de wei
- Biodiversiteit
- Ecologische gedachte

Wat doen het gebied?

Diversiteit

In natuur **In gebruik**

Wat doen het gebied?

Authentiek

Trots op...

- Tradities en rijk verenigingsleven
- Dialect spreken, cultuur die heerst
- (behoud) Cultureel erfgoed
- Historische kernen en volkwerkhuisen
- Cultuur in de kern eigenheid/streek eigen

Kansen en uitdagingen

- Cultureel erfgoed verandering gaande, verenigingen stimuleren, cultuur bewaren
- Geen openlucht museum

Kleurenfoto 2040

- Historische elementen in stand houden
- Voortbouwen tradities voor jeugd iets nalaten

Wat doen het gebied?

Authentiek

Historiseren **Moderniseren**

Wat doen het gebied?

Ondernemend

Trots op...

- Agrariers onderhouden het landschap
- Kleinschaligheid
- Kwaliteit van streekproducten
- Samenhang agrariër, toerisme etc.
- Dynamiek

Kansen en uitdagingen

- Boeren aan het verdwijnen
- Circulaire landbouw
- Weren grootschalige bebouwing
- Agrariers nodig voor beheer en landschap
- Levend buitengebied behouden

Kleurenfoto 2040

- Landbouw is ook groen
- Zonnepanelen op daken, bedrijventerreinen, grote bedrijven, loodsen en stallen
- Energietransitie samenwerken op alle schaalniveaus
- Denk duurzaam in de breedte
- Kwalitatieve groei

Wat doen het gebied?

Ondernemend

Behoud **Groei**

Wat doen het gebied?

Rust

Trots op...

- Het leven met seizoenen
- Rust en ruimte
- Nabijheid groen en stad

Kansen en uitdagingen

- Cittaslow
- Rust behouden

Kleurenfoto 2040

- Geheel in harmonie
- Rust/reinheid en regelmaat/gezondheid
- Goede verhouding natuur, mtb wandel fiets etc.

Wat doen het gebied?

Rust

Stilte **Recreatieve ontspanning**

Wat doen het gebied?

Daadkrachtig bestuur en burgers

Trots op...	Kansen en uitdagingen	Kleurenfoto 2040
- Bewoners zijn het DNA van de streek - Zelfredzaamheid - Bestuur staat open voor vernieuwing - Bestuur toegankelijk voor iedereen	- Balans (toerisme, agrarisch, kwaliteit, kwantiteit, oude/nieuwe bewoners) - Bewustwording - Samen de verandering managen (bewoners, agrariërs, overheid) - Leren van andere gemeenten - Bestuur moet keuzes maken/duidelijkheid bieden	- Iedereen betrokken (ook de jeugd en nieuwe inwoners) - Gemeente en burger trekken samen op, gemeente trekkerrol hierin en omgekeerd - eigenaarschap - Omdenken van meer naar anders - Overheid andere rol

Hieronder volgen de impressies van deze avonden.

Foto 8 Impressie Ontwikkeltafel Margraten

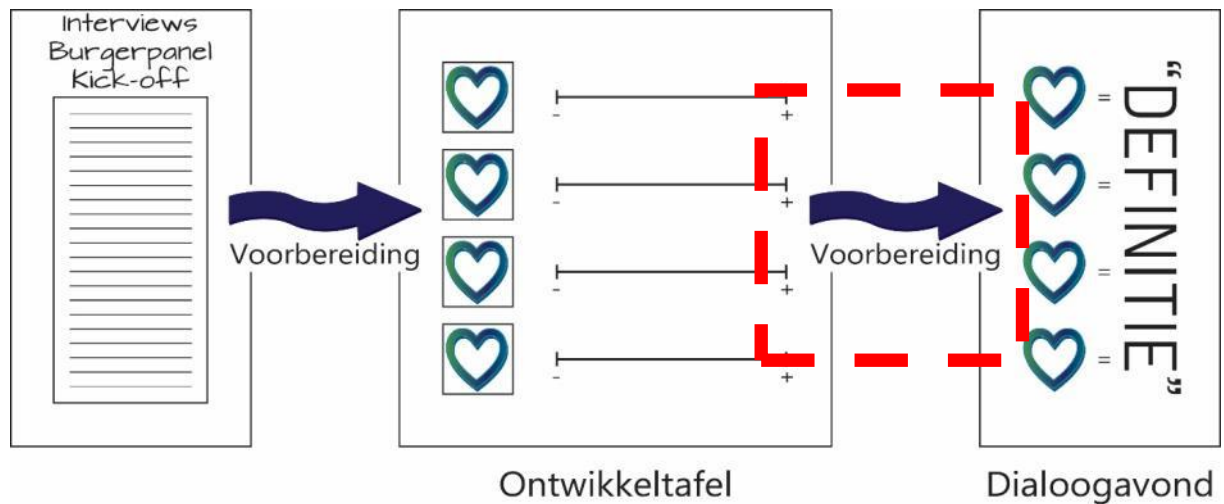

Foto 9 Impressie Ontwikkeltafel Eijsden

Foto 10 Impressie Ontwikkeltafel Mheer

3.3. De resultaten: rode draad/ Voorbereiding dialoogavond

Het resultaat van de Ontwikkeltafel is dat een betekenis is gegeven aan de kernwaarden en definities zijn voorgesteld voor iedere kernwaarde. De resultaten per avond zijn naast elkaar geplaatst en hieruit is een rode draad afgeleid en een voorstel voor de kernwaarde gedestilleerd.

Per kernwaarde is deze rode draad als volgt:

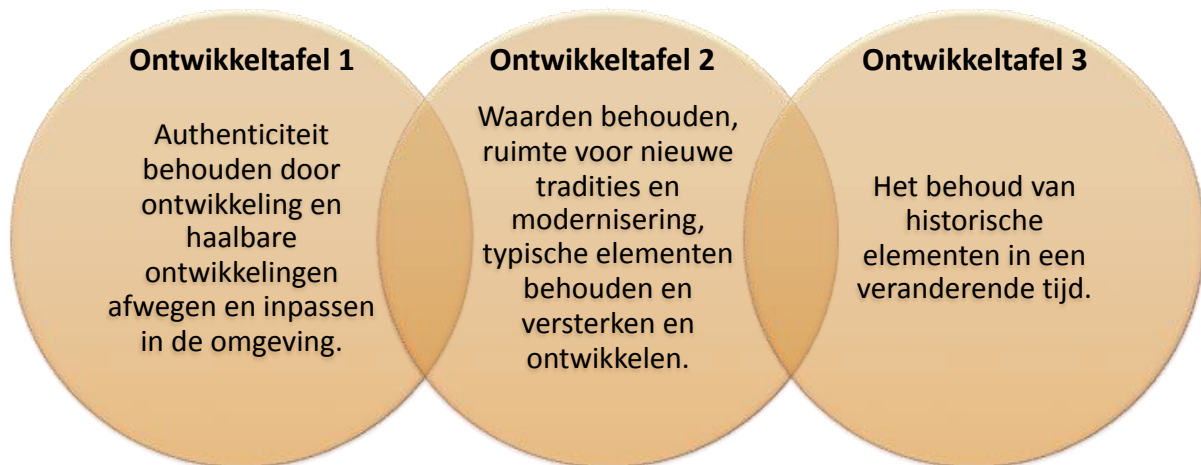
Diversiteit

Voorgestelde definitie:

Diversiteit is: Wij zien de verscheidenheid van landschap, natuur en flora & fauna als kwaliteit van ons buitengebied. Wij waarderen het landschapskapitaal en wij gaan hier

Authentiek

Voorgestelde definitie:

Authentiek is: Wij zijn trots op ons cultureel erfgoed, historische bebouwing, tradities en verenigingsleven. Bij ontwikkelingen houden we rekening met de identiteit, maat en schaal van ons buitengebied.

Ondernemend

Voorgestelde definitie:

Ondernemend is: Wij denken in innovatie en ontwikkeling. Wij zoeken naar nieuwe verdienmodellen met aandacht voor duurzaamheid en circulaire economie.

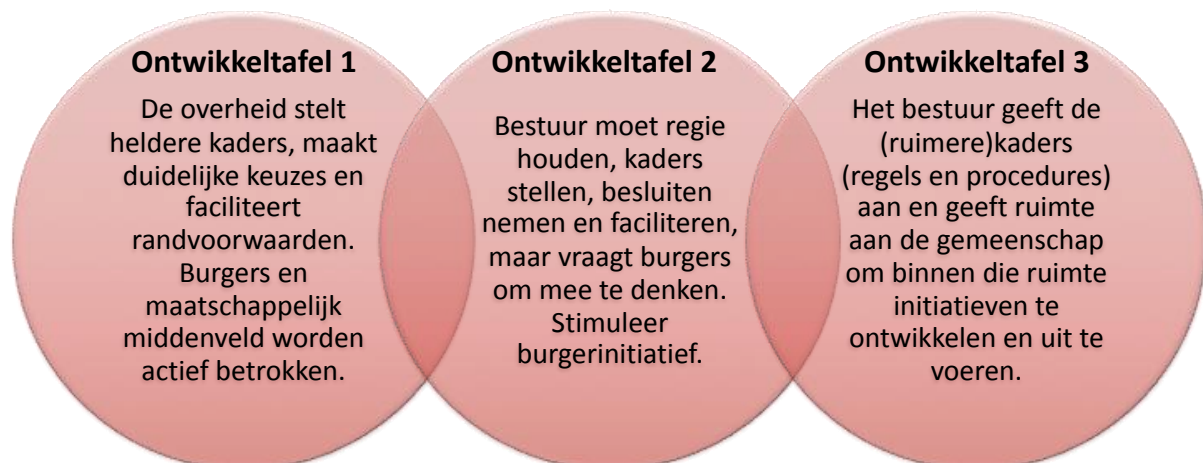
Rust

Voorgestelde definitie:

Rust is: Wij streven naar evenwicht tussen activiteiten en gebruik door inwoners en bezoekers. Wij houden rekening met mens en omgeving.

Daadkrachtig bestuur en burgers

Voorgestelde definitie:

Daadkrachtige burgers en bestuur is: Het bestuur stelt heldere kaders, maakt keuzes en houdt de regie. De gemeenschap denkt mee en krijgt de ruimte om initiatieven te ontwikkelen en uit te voeren.

3.4. Kernwaarden: Dialoogavond

Op grond van de omschrijvingen van de Ontwikkeltafels zijn op 26 februari 2019, tijdens de Dialoogavond, alle definities van de kernwaarden gepresenteerd. Aan het publiek is reactie gevraagd en is plenair een verhelderend gesprek gevoerd.

Over de kernwaarden is het volgende opgemerkt:

- De kernwaarde Diversiteit gaat vooral ook over gebruik van het landschap en de *diversiteit aan ondernemingen* in het landschap.

De kernwaarde Diversiteit is hierop aangepast in de definitie door toevoeging van het element van *aanwezige bedrijvigheid*.

In het plenaire gesprek is ook gesproken over het vervolg van dit traject.

Men deed het verzoek om ook de jeugd en jongeren te betrekken bij het proces. De jeugd is immers te de toekomst.

Bovendien werd er gevraagd naar de ambities van de gemeenteraad. Het verzoek is om deze ambities te verwerken in het Manifest (fase 2 van dit proces).

Tenslotte zijn een aantal vragen gesteld over de wijze waarop de kernwaarden worden betrokken bij de kaderstelling en besluitvorming door de raad. Ook is de vraag gesteld of deze kernwaarden voldoende handvatten geven om inhoudelijke afwegingen te kunnen maken.

Tijdens de dialoog is toegezegd dat de naar voren gebrachte aspecten meegenomen worden in de vervolgstappen.

3.5. De kernwaarden

Daarmee zijn de geformuleerde kernwaarden als volgt:

Diversiteit

Wij zien de verscheidenheid van landschap, natuur en flora en fauna, *maar ook de aanwezige bedrijvigheid*^{*1}, als unieke kwaliteit van ons buitengebied. Wij waarderen het landschapskapitaal en gaan hier in ons gebruik en onze ontwikkeling respectvol mee om.

Authentiek

Wij zijn trots op ons cultureel erfgoed, zoals de historische bebouwing, de tradities en het verenigingsleven. Bij ontwikkelingen houden we rekening met de identiteit en maat en schaal van ons buitengebied.

Ondernemend

Wij denken in innovatie en ontwikkeling. Wij zoeken nieuwe verdienmodellen met aandacht voor circulaire economie en een duurzame toekomst.

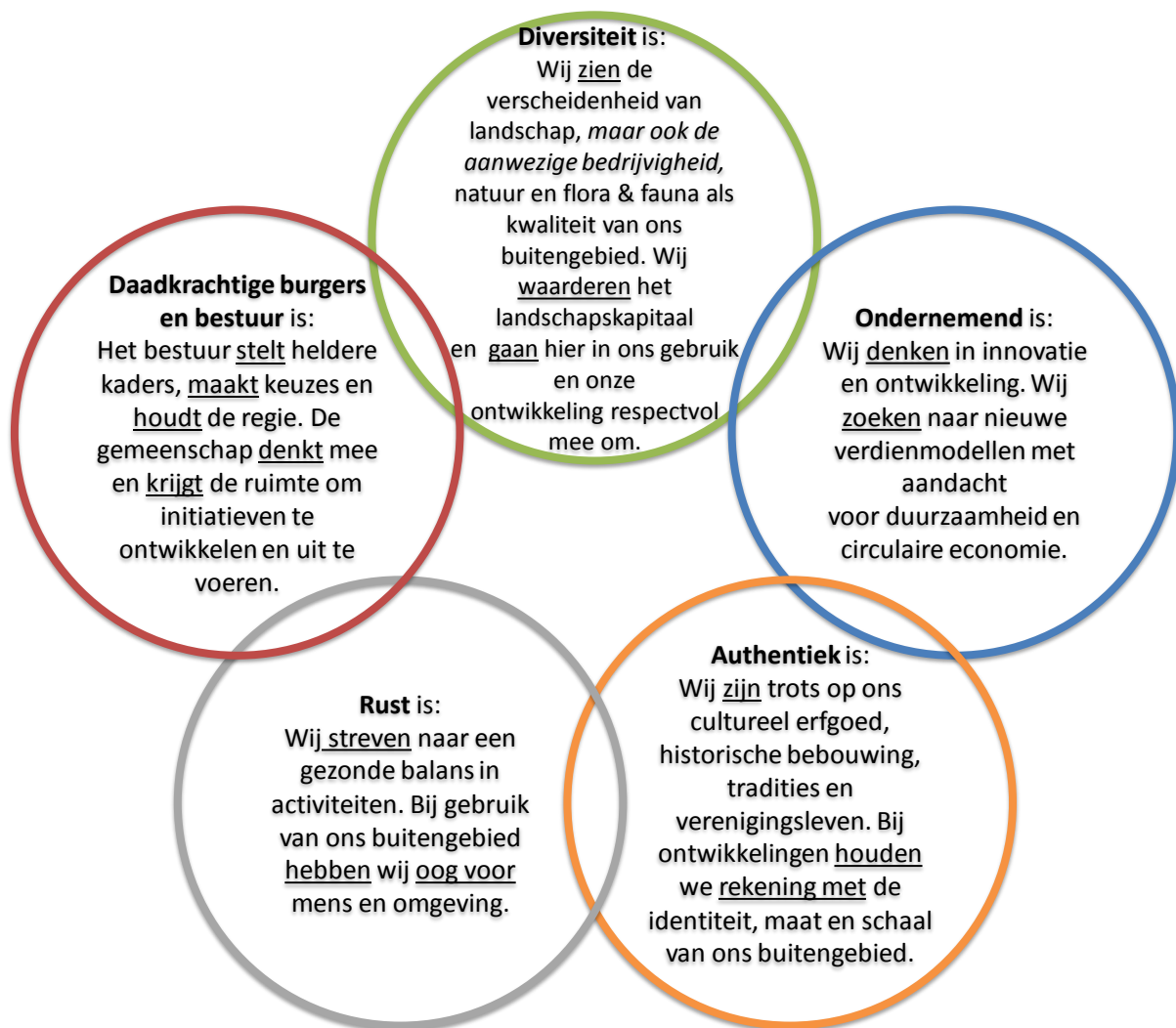
Rust

Wij streven naar een gezonde balans in activiteiten. Bij gebruik van ons buitengebied hebben wij oog voor mens en omgeving.

Daadkrachtig bestuur en burgers

Het bestuur stelt heldere kaders, maakt afgewogen keuzes en houdt duidelijke regie. De gemeenschap denkt mee en krijgt de ruimte om eigen plannen te ontwikkelen en uit te voeren.

Deze kernwaarden staan niet los van elkaar en moeten steeds in onderlinge samenhang bekeken worden.

Afbeelding 11 De kernwaarden van Buitengewoon Buitengebied

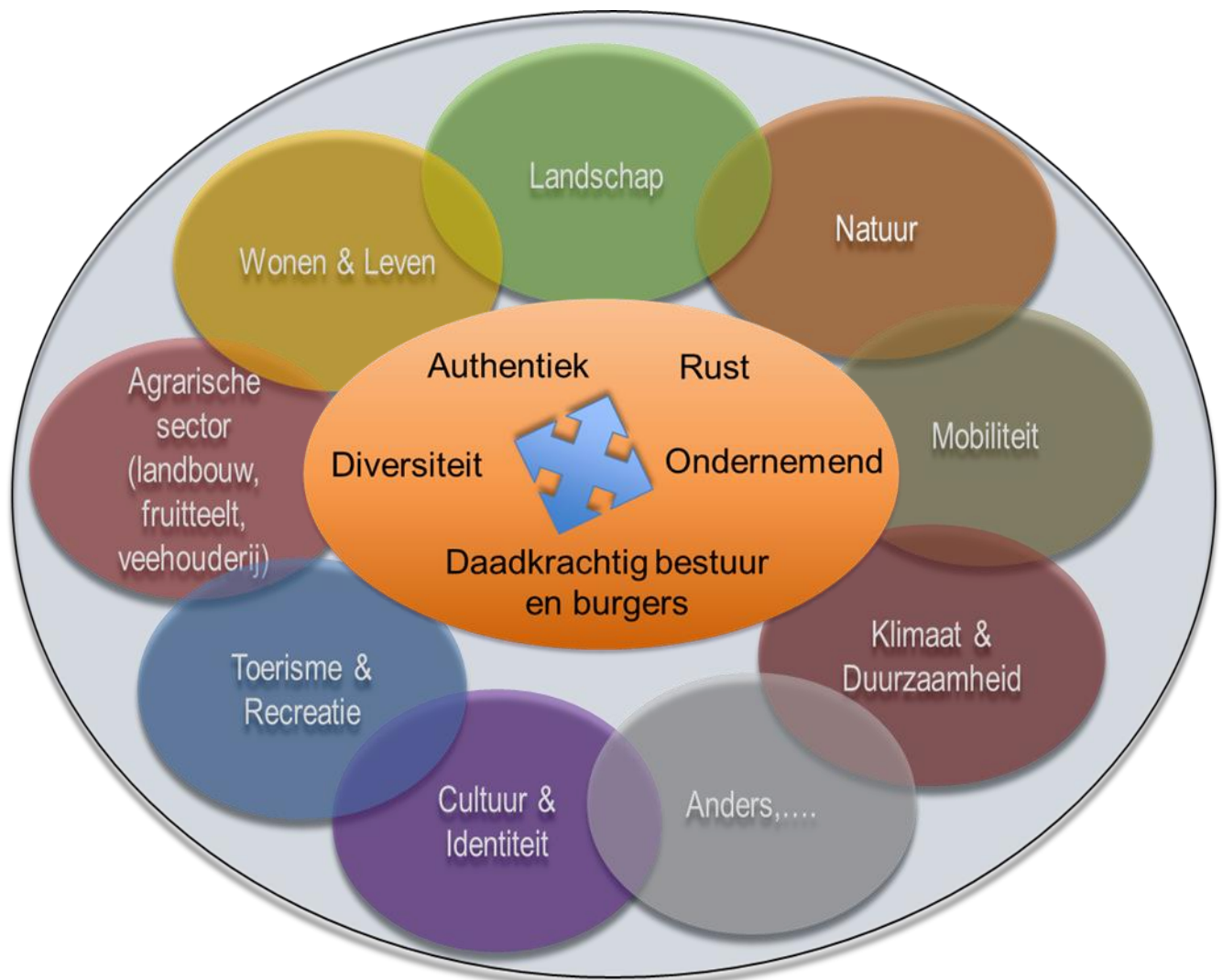
4. Vervolg

De belangrijkste waarden van Buitengewoon Buitengebied zijn nu bekend.

Tijdens de gehouden sessies met stake- en shareholders is ook gevraagd welke kansen en uitdagingen zie je (een uitdaging kan een moeilijke opgave zijn die je moet realiseren maar kan ook een bedreiging zijn). Hierop is een veelheid aan antwoorden ontvangen.

Deze antwoorden bestrijken vele thema's zoals bijvoorbeeld Toerisme, Recreatie, Landschap, Duurzaamheid, Mobiliteit etc.

Deze antwoorden worden gegroepeerd zodat wij per thema kunnen benoemen welke kansen er liggen maar ook welke dilemma's er zijn die om een keuze/ richting vragen. De kernwaarden zijn leidend voor het bepalen van de keuze en richting.

Najaar 2019

De keuzes en richting en daarmee de uitgangspunten, worden in een Manifest genoteerd. Hierin staat in welke richting het buitengebied zich kan ontwikkelen en welke kansen waargemaakt kunnen worden. Ook zullen er ontwikkelingen zijn die niet meer gevolgd gaan worden of die afgeremd zullen worden.

Over dit manifest gaat de raad wederom met de samenleving in gesprek.

Eind 2019 / begin 2020

Het Manifest, waarover met de samenleving het gesprek gevoerd is, bepaald de richting voor onze visie op ons Buitengewoon Buitengebied en dus ook de richting voor een op te stellen Omgevingsvisie in het kader van de nieuwe Omgevingswet.

Bijlage 1 Opgehaalde antwoorden

TROTS OP...

TROTS OP...	Geprioriteerde waarde	Prioriteit	Cluster	Kernwaarde
"Motorisch" toerisme	Dialect spreken, cultuur die hier heerst	5	Cultureel erfgoed/immaterieel	Authenticiteit
"Pretpark"	Geschiedenis / historie	1	Cultureel erfgoed/immaterieel	Authenticiteit
(Vakwerk) huizen	Tradities en rijk verenigingsleven	9	Cultureel erfgoed/immaterieel	Authenticiteit
(water)molens	Behoud cultureel erfgoed	1	Cultureel erfgoed/materieel	Authenticiteit
3 culturen/landen bij elkaar	Behoud van veldkruizen, kerken en kapellen	2	Cultureel erfgoed/materieel	Authenticiteit
3-dimensionale landschap in NL is uniek	Cultuurhistorisch erfgoed	5	Cultureel erfgoed/materieel	Authenticiteit
Aantal WOW elementen	Historische kernen en vakwerkhuisen	8	Cultureel erfgoed/materieel	Authenticiteit
Aantrekkelijk landschap natuur rust	Monumenten en erfgoed	1	Cultureel erfgoed/materieel	Authenticiteit
Actief bedrijf, familiebedrijf	Oude bebouwing (agrarische bedrijfswooning / hoeve)	1	Cultureel erfgoed/materieel	Authenticiteit
Afwisselend landschap	Authentiek	4	Mensen	Authenticiteit
Agrarisch landschap economisch houdbaar	Cultuur in de kern	1	Mensen	Authenticiteit
Alle verkeer vs. Bestemmingsverkeer	Eigenheid / streekeigen	1	Mensen	Authenticiteit
Authentiek landschap	Herkomst	1	Mensen	Authenticiteit
Behoud fruitbomen lastig, irt regelgeving	Nog heel veel moois	1	Mensen	Authenticiteit
Beleid zoals het er nu ligt/is	Uniek	2	Mensen	Authenticiteit
Bemelerberg	Openstaan voor vernieuwing	3	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Bescherming	Toegankelijkheid van iedereen	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Besef vanzelfsprekend	Bewoners / DNA van de streek	2	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Betaling voor opbrengst is laag	Blij hier geboren te zijn	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Bewoner is trots op het landschap	Daar waar het leven goed is'	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Biologisch bedrijf	Diversiteit mensen cultuur werken samen	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Bloei van de hoogstam onderdeel van het landschap	Eigenaarschap	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Bloesem	Inwoner voelt zich thuis	2	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Boeren zijn de dragers van het landschap	Leefbaarheid / Verenigingsleven	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Bomen	Zelfredzaamheid	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Bourgondisch leven/tradities/Bronk	Beschermde flora & fauna	1	Flora & Fauna	Diversiteit
Bouwen waar niets is	Biodiversiteit	2	Flora & Fauna	Diversiteit
Bouwstop	Grote diversiteit flora & fauna	1	Flora & Fauna	Diversiteit
Bovenaan de beuk bij Gronsveld	Rijk aan inhoud, flora & fauna	1	Flora & Fauna	Diversiteit
Bruisterbosch	5 sterren landschap	1	Landschap	Diversiteit

TROTS OP...	Geprioriteerde waarde	Prioriteit	Cluster	Kernwaarde
Charme van het Heuvelland	Afwisseling landschap uniek	3	Landschap	Diversiteit
Combinatie plateauwand/Maas	Bloesem	1	Landschap	Diversiteit
Coulissen landschap	Cultuurlandschap + natuurschoon	3	Landschap	Diversiteit
Culturele identiteit/erfgoed	Diversiteit in het landschap	12	Landschap	Diversiteit
Culturele saamhorigheid	Drie-eenheid landschap Maasdal-plateau-hellingbos	5	Landschap	Diversiteit
Cultuurhistorisch erfgoed	Geborgen landschap	1	Landschap	Diversiteit
Cultuurlandschap en natuurlandschap afwisselend	Geologische hoogtepunten in het landschap	2	Landschap	Diversiteit
Dassenburcht	Groen tussen de kernen	3	Landschap	Diversiteit
De mooie uitzichten beschermen	Hagen, veldwegen, kleine percelen, kleine landschapselementen	1	Landschap	Diversiteit
De tijd staat nog even stil	Harmonieus landschap	2	Landschap	Diversiteit
Dieren in landschap	Heuvelland	6	Landschap	Diversiteit
Dorpen eigen samenleving	Holle (niet-verharde) wegen	3	Landschap	Diversiteit
Dorpskernen en datgene wat is opgeknapt	Kleine landschapselementen	4	Landschap	Diversiteit
Ecologisch bermbeheer (overlast pollen)	Landschap en omgeving	8	Landschap	Diversiteit
Ecologische potentie	Natuurlijk erfgoed	10	Landschap	Diversiteit
Elk jaargetijde biedt iets	Variatie landschap hoogstam/laagstam, Diversiteit in het buitengebied	7	Landschap	Diversiteit
Er is nog veel te doen	Vee in de wei	1	Landschap	Diversiteit
Fijn korrelig landschap	Vergezichten	7	Landschap	Diversiteit
Folklore, historie, natuur, monumenten, dorpsgezichten die kenmerkend zijn	Verschillende landschapstypen (Maasterras, fruitbomen, beboste steilhellingen, plateaugebied, heuvelland)	3	Landschap	Diversiteit
Gasthuis	Buurtschappen, gehuchten, verenigingsleven	7	Mensen	Diversiteit
Geen monocultuur	Mooi gebied om te wonen	1	Mensen	Diversiteit
Geschakeerd landschap	Sociaal klimaat: landschap verbindt	1	Mensen	Diversiteit
Geschiedenis "lezen" ze in ons landschap	Amerikaanse begraafplaats/bomen-contrast	3	USP	Diversiteit
Goed behouden	Bemelen, blijf zoals het is	1	USP	Diversiteit
Goede ondergrond, rijke bodem	Bos - rust - mooie uitzichten die je overal hebt	1	USP	Diversiteit
Graften	Combinatie wonen - natuur	1	USP	Diversiteit
Groen verdwijnt → Biodiversiteit	De vergezichten	3	USP	Diversiteit
Groeve 't Rooth	Eiland van Banholt	2	USP	Diversiteit
Grote diversiteit natuurwaarden	Elke hoek ander beeld	1	USP	Diversiteit
Eysderbeemden/Savelsbos/holle veldwegen				
Grote diversiteit wonen/werken/natuur en recreatie	Fort Navagne	1	USP	Diversiteit
Hellingbos / droogdalen	Gerendal	1	USP	Diversiteit
Herkenradergrub	Groen + authenticiteit	4	USP	Diversiteit
Het landschap laten spreken	huize De Beuk	1	USP	Diversiteit
Historie van het landschap	Koppeling met de prachtige Voerstreek	1	USP	Diversiteit
Historische kernen	Maasoever	1	USP	Diversiteit
Hoe behoud je een gemengd bedrijf in een gespecialiseerde markt?	Onderdeel van de regio/Ligging tussen Luik en Aken	2	USP	Diversiteit
Hoefijzer van steden met een groen hart	Savelsbos	2	USP	Diversiteit
Holistische ervaring	Trappenpoort Henkenput	1	USP	Diversiteit
Hoogstambomen / fruitboomgaard	Vruchtbare grond levert kwalitatief product op	1	USP	Diversiteit
Hoogstamboomgaarden (met verblijfsgebied voor dieren)	Wandel + fietsroutes	6	USP	Diversiteit

TROTS OP...	Geprioriteerde waarde	Prioriteit	Cluster	Kernwaarde
Houden zoals het is	WOW-factor: Heuveland	1	USP	Diversiteit
Ieder dorp eigen identiteit	Agrariërs onderhouden het landschap	4	Agrarische sector	Ondernemend
Iedere grondeigenaar bepaalt wat er met zijn grond gebeurd	Agrarische sector	1	Agrarische sector	Ondernemend
Iedereen praat dezelfde taal	Landbouw, niet de overhand	1	Agrarische sector	Ondernemend
Impact Euregio	Dynamiek	2	Kleinschaligheid	Ondernemend
Instandhouding alle bedrijven	Kleinschaligheid	15	Kleinschaligheid	Ondernemend
Instandhouding oude bomen, oude rassen	Kwaliteit van streekproducten	2	Kleinschaligheid	Ondernemend
Internationaal grensgebied	Samenhang agrariër, toerisme, etc.	5	Kleinschaligheid	Ondernemend
Jacht	Recreëren	1	Toerisme	Ondernemend
Jeugd behouden in kernen t.b.v. leefbaarheid	Genieten	3	Mensen	Rust
Jeugdherinnering	Het leven met seizoenen	2	Mensen	Rust
Jongeren kansen	Nabijheid groen + stad	3	Mensen	Rust
Kamperen bij de boer, kost landschap, hagen + bomen planten	Rust & Ruimte	10	Mensen	Rust
Karakter: kruizen, kapellen, holle wegen				
Karakteristieke bebouwing (aandacht voor in stand houding)				
Karakteristieke dorpskernen i.c.m. landbouw, cultuur en landschap				
Kasteel Eijsden				
Kern vs. buitengebied				
Kernen heel gesloten				
Kernen worden verbonden				
Kernwaarden in samenleving: koesteren natuur				
Kleine gemeenschap, eigen identiteit, thuis				
Kleine landschapselementen				
Kleine landweggetjes (toegankelijkheid)				
Kleurrijk				
Koeien in de wei, liggen onder de schaduw van de bomen				
Landbouw				
Landbouwer zijn binnen het (door ouders) gecreëerde landschap en onderhoud hiervan				
Landschap in goede staat aantrekkelijk				
Landschap is ons kapitaal				
Landschap meandert door				
Landschap mooi! Stopt niet bij de grens.				
Landschap teruggeven aan natuur				
Landschap: afwisselend, levendigheid, onderhoud door allen				
Landschapselementen, reliëf, veldkruizen, de vergezichten in de omgeving				
Landweggetjes + waterstroompjes				
Leefbaarheid				
Leegstand				
Leven + natuur beleven				
Liefst geen veldwegen verhard / asfalteren				
Ligging t.o.v. België / Duitsland				
Löss grond, vruchtbare bodem				
Meer zorg voor architectuur voor bebouwing in buitengebied				
Meidoorn				
Mensen, vriendelijk, meegaand, betrokken, verenigingsleven, saamhorigheid				

TROTS OP...	Geprioriteerde waarde	Prioriteit	Cluster	Kernwaarde
Mentaliteit en veerkracht van de mensen				
Mergel				
Mergel/ vuursteen / löss				
Mesch				
Met beperking toch moderne landbouw				
Milieu ↔ kosten OV				
Mogelijkheid recreatie				
Mooie landerijen				
Mooie natuurwaarden				
Mooie plek: uitzichten vanuit Banholt (vroeger meer uitzicht, minder bebossing)				
Mooiste drinkwater in de grond				
Muziek' (harmonie/fanfares)				
Natura2000				
Natuurwaarden behouden				
Niet alles bebossen				
Niet trots op: niet onderhouden fruitplantages				
Niet trots op: oude stallen → slopen				
Noord Beemden				
Onderhoud landschap is uitdaging voor ondernemer				
Ondernemers die naast/MET elkaar werken				
Oorspronkelijk landschap relatief goed behouden				
Open landschap				
Openbaar vervoer ↓				
Opgeruimd				
Orchideëntuin				
Oude boerderijen - plateau				
Oude landschap is er nog maar er zijn ook nieuwe elementen die hun plaats hebben				
Overlast dassenburchten, restricties natuurwet, verkeersongelukken, onderhoud holle wegen en fietspaden				
Overlast fietsen, toertochten				
Plateau (uitzicht)				
Plateau, Maasdal → Uniek landschap, verschillende landschapstypes				
Plekken waar de moderne tijd het landschap nog intact heeft kunnen houden				
Plekken waar je alleen kunt zijn				
Plezier				
Poelen, bronnen 'Noorbeek'				
Prachtige omgeving				
Prettig gebied				
Redelijk gaaf met spectaculaire aspecten				
Relatie België/kernen aan de grens				
Ruilverkaveling → verschraling				
Ruimte				
Rust				
Saamhorigheid				
Samenwerking				
Savelsbos bescherming fruitteelt				
Schaapskuddes				

TROTS OP...	Geprioriteerde waarde	Prioriteit	Cluster	Kernwaarde
Schoonheid van de seizoenen → benadrukken				
Sjoen natuur				
Slipjacht Mheer - schoongrub				
Sociale contacten				
Spanning toerisme ↔ agrarische sector (conflicterend) = handreiking doen				
Spanningsveld				
Streekeigen				
Streekproducten				
Stromend water				
Stukje Limburg				
Termaar				
Thuis				
Thuisverkoop streekproducten				
Toegankelijkheid van de natuur				
Toename plastic in natuur				
Tradities (Bronk, Jonkheid)				
Traditioneel "boeren"				
Trots als er geen wielertochten meer zijn				
Trots op boeren				
Uitgestrektheid				
Uitkijktoren middel landschap te bekijken				
Uitzicht → 'op de Hei' (prachtig) → rooien				
Uitzicht Maasoevers				
Uniek gebied				
Vakwerkhuisen				
Vantienhovenmolen in Gasthuis				
Variatie flora & fauna				
Variatie in boerenbedrijven				
Veel horecagelegenheden (levendig)				
Veel verborgen plekjes				
Veel wegen afgesloten van verkeer				
Veiling → 75% uit buitenland → kennis → polen				
Veldwegen				
Verantwoorde manier van bedrijfsvoering agrarische sector				
Verbinding heuvelland - Maasland				
Verbindingen in stand houden				
Verhouding landschap en landbouw				
Verrommeling → NIET				
Verschillende landschapstypen, plateau + maasdal				
Verschillende vergezichten + doorkijken				
Verstopte plekjes				
Vervuiling				
Vliegtuigoverlast (meningen over verdeeld binnen groep)				
Voorrecht / Prachtig				
Vruchtbaar / Mooi				
Vuursteenmijn				
Wandelgebied (rivier, bos, landschap)				
Waterputten (Mheer, Margraten)				
Wijdheid v.h. plateau				
Wilde zwijnen → plaag				

TROTS OP...	Geprioriteerde waarde	Prioriteit	Cluster	Kernwaarde
Wisselend landschap, diversiteit				
Wonen binnen en genieten/gebruiken van de buitenruimte (natuur)				
Woon - wandel - werkgebied				
Zuinig zijn op dat wat oud is				

KANSEN EN UITDAGINGEN

KANSEN EN UITDAGINGEN	Geprioriteerde waarden	Prioriteit	Cluster	Kernwaarde
"Betaald" natuurbeheer (subsidiegelden goed uitzetten (positief))	Cultuur bewaren	1	Cultureel erfgoed/immaterieel	Authenticiteit
"Recreatie, stilte, rust"	Behoud carréboerderijen en kastelen	1	Cultureel erfgoed/materieel	Authenticiteit
2 meter stroken zelf in beheer	Cultureel erfgoed → verandering gaande → verenigingen stimuleren → zijn we bereid iets te doen? → Rol kerk? → de samenleving verandert → bewegen we mee?	1	Cultureel erfgoed/materieel	Authenticiteit
2 vliegvelden, 1 volleggen met zonnepanelen	Geen openlucht museum	2	Cultureel erfgoed/materieel	Authenticiteit
Aanhaken bij de burens	Beeld krijgen belemmeringen voor de jeugd?	1	Mensen	Authenticiteit
Actie = reactie	Verhaal van het landschap	1	Mensen	Authenticiteit
Activiteiten in het buitengebied moeten ruimte krijgen	"Wie en wat wil je zijn?"	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Afspraken nakomen	10 geboden = visie	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Afstemmen evenementen (controle, afval)	Afstemmen van regelgeving tussen de aangrenzende gemeenten → beschermde dorpsgezichten → grensoverschrijdende blik!	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Afval / verrommeling	Dialog	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Afvalstorten → taak voor gemeente	Economische factor faciliteren	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Agrariër in een concurrerende positie brengen	Faciliteren	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Agrariër: hoge kosten bedrijfsvoering. Uitdaging om dan ook nog alle bomen en kleine landschapselementen behouden/ onderhouden → lastig	Gemeente luistert / communiceert niet voldoende. Idee: loket / ombudsman	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Agrarisch bedrijf behouden	Handhaven	6	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Agrarische sector en toerisme beter laten samenwerken → economie versterken	Holistische benadering = integraal werken	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Anders wonen	Keuzes maken! / Duidelijkheid bieden	16	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Autoverkeer balans	Koers bewandelen	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Balans kwetsbaar-kleinschalig	Leren van andere gemeenten	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Barrière opwerpen, gemeente provincie rijk	Niet of/of maar en/en	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Bedrijf aanpassen aan landschap	Over eigen horizon heen > 4 jaar	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur

KANSEN EN UITDAGINGEN	Geprioriteerde waarden	Prioriteit	Cluster	Kernwaarde
Bedrijfsvoering vergt al veel werk	Overheid grond aankopen (natuur, klimaat) lappendeken	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Begin met de daken voor energie	Piketpalen; letten op de regels en daartussen mag je bewegen	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Beheer natuur	Profilering	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Beheer/compensatie gemeenschap	Raadsprogramma open en transparant	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Behoud huidige situatie	Rol van de Provincie → afstemming	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Behoud kwalitatieve bebouwing	Verbindingen tussen schaalniveaus	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Behoud open landschap	Vlag met kleuren= basisafspraken	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Behoud van rust	Voorlichting	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Beleid voor bescherming kernen	Balans (toerisme/agrariër, kwaliteit/kwantiteit, oude/nieuwe bewoners)	11	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Benutten huidige potenties gebied/gebouwen en ontwikkeling	Bewustwording	3	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Benutten paardenhouderij sport evenement	Cohesie + leefbaarheid kernen behouden/bevorderen	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Bereikbaarheid / veiligheid infrastructuur openbaar vervoer	Eigenaarschap	2	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Betere afstemming op beleid op gebruik en gebruikers buitengebied	Gedeelde urgentie	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Betrekken van alle partijen, jeugd + kinderen	Gedragbeïnvloeding	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Betrokkenheid creëren	Jongeren betrekken	7	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Bewegen inzetten als middel	Meer draagvlak = meer begrip	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Bewuste veranderingen → minst slechte keus → er de tijd voor nemen → burgers erbij betrekken	Mensen bewust maken van de natuur, cultuur	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Bewustzijn creëren	Mentaliteit / verantwoordelijkheid van de mensen	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Bij grotere bestuursindeling → kernen zelfredzaam maken om eigenheid te beschermen	Reguleren bevolkingsgroei	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Boer meer ruimte (landschap)	Samen de verandering managen, Behoud boer/landschap/energie/bestuur	3	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Boer onderhoudt landschap (dubbele baan)	Samenleving zijn 'wij' → bepalen richting	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur

KANSEN EN UITDAGINGEN	Geprioriteerde waarden	Prioriteit	Cluster	Kernwaarde
Boeren behouden + ondersteunen zodat ze kunnen voortbestaan zonder schaalvergroting: ander verdienmodel	Stem alle facetten op elkaar af → Wat is nodig → Leefbaarheid	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Boeren financieel tegemoet komen bij landschapsonderhoud	Toekomstfoto goed te maken met ruimte voor meerdere partijen (incl. landbouw)	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Boeren gaan verdwijnen	Vertrouw elkaar	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Boerenbedrijf in stand houden + diversiteit	Biodiversiteit	4	Flora & Fauna	Diversiteit
Boerenschuren inpasbaar	Mogelijkheden omzetten landbouwgronden in natuur - Groenbelasting	1	Flora & Fauna	Diversiteit
Borden maken "wij zijn trots op dit gebied"	Spanningsveld (natuur/economie)	1	Flora & Fauna	Diversiteit
Bubbels voorkomen	Vergroening in relatie kleinschalig landschap	1	Flora & Fauna	Diversiteit
Buitengebied als decorstuk	Voedselbos	1	Flora & Fauna	Diversiteit
Cittaslow	Bebouwing in het buitengebied	2	Landschap	Diversiteit
Clustering bedrijven	Behouden en versterken van landschap, natuur, groen	6	Landschap	Diversiteit
Combinatie natuur - bedrijf (agrarische ondernemer)	Beperkte belastbaarheid	1	Landschap	Diversiteit
Communicatie, van elkaar weten waarom we iets doen	Cultuurlandschap creëren. Meer ontwikkelmogelijkheden in de kern	1	Landschap	Diversiteit
Compenseren toerisme aan bewoners	Extreme weersomstandigheden	1	Landschap	Diversiteit
Creatief meedenken	Fragiel landschap	5	Landschap	Diversiteit
Creëren en optimaliseren verbindingzones i.o.m. eigenaren/gebruikers, overheid faciliterend	Gebied wordt zwaar belast	1	Landschap	Diversiteit
Cultuurhistorisch landschap	Kies een kwaliteit / tableau kernkwaliteiten / kwaliteitsbewaking	1	Landschap	Diversiteit
Dagrecreatie uit omgeving	Kleine biotopen	3	Landschap	Diversiteit
Daken industrie zonnepanelen	Landschapsfonds	10	Landschap	Diversiteit
De mooie uitzichten beschermen	Monotoon landschap voorkomen	1	Landschap	Diversiteit
Dialog	Nationaal natuurnetwerk perfectioneren -> UNESCO?	1	Landschap	Diversiteit
Doorzetting van deze dialoog tussen en met burgers onderling	Natuurbehoud	1	Landschap	Diversiteit
Duidelijk maken waar de melk vandaan komt!	Opruimen van de verrommeling	2	Landschap	Diversiteit
Duidelijke grenzen percelen, stroken moeten onderhouden worden	Slim omgaan met reliëf / gebruik maken van de randen	1	Landschap	Diversiteit
Einstein telescoop	Stad - rand zones is een opgave voor de toekomst	2	Landschap	Diversiteit
Eiwit aankopen → meer grasland	Steil randen optimaal verbinden = biodiversiteit	1	Landschap	Diversiteit
Energieneutraal	Sterk inzetten op behoud fijnmazigheid	1	Landschap	Diversiteit
Energieopgave opgelegd	Stimuleringsbeleid → bloesem, beweiding	1	Landschap	Diversiteit
Energietransitie accepteren	Terugbrengen landschappen van vroeger	1	Landschap	Diversiteit
Energietransitie is verdienmodel	Veel ruimte om te bouwen	1	Landschap	Diversiteit
Energietransitie met z'n allen aanpakken	Verrommeling tegengaan/schoonhouden omgeving	3	Landschap	Diversiteit
Energietransitie (coöperaties) samen over nadenken	Visie klein groots land	1	Landschap	Diversiteit
Entree Cadier en Keer landelijk gebied	Wateroverlast erosie modderstromen door klimaatverandering. Kans: grasstroken om percelen	4	Landschap	Diversiteit
Evenementen op elkaar afstemmen	Zilvergebieden (POL) vrij van verstening	1	Landschap	Diversiteit
Faciliteren grote loodsen industrieterrein	Unieke plekken combineren	1	USP	Diversiteit

KANSEN EN UITDAGINGEN	Geprioriteerde waarden	Prioriteit	Cluster	Kernwaarde
Financiële middelen	Voldoende ontsluiting en mobiliteit	1	USP	Diversiteit
flora & fauna meenemen in planvorming (dassen)	Agrariërs nodig voor beheer	7	Agrarische sector	Ondernemend
Fruittesteelt verdwijnt, economisch model niet houdbaar	Boeren gaan verdwijnen	4	Agrarische sector	Ondernemend
Gebieden met rust laten	Circulaire landbouw	11	Agrarische sector	Ondernemend
Gecentraliseerde bedrijventerreinen op provinciaal niveau → behoud van natuurwaarden	De druk van het landbouw- en vrachtverkeer verminderen	1	Agrarische sector	Ondernemend
Geef ruimte voor 'handwork' → Leer een vak	Grootschalige bebouwing landbouw wel noodzakelijk maar rekening houden met locatie en uitvoering	7	Agrarische sector	Ondernemend
Geen monocultuur	Hoeveelheid belangen agrarische sector waarderen	1	Agrarische sector	Ondernemend
Geen museum	Jonge generatie boeren anders	1	Agrarische sector	Ondernemend
Geen uitbreiding bedrijventerreinen t.k.v. agrarische gronden	Landbouwverkeer belast kernen	2	Agrarische sector	Ondernemend
Gemeente betere poot bij provincie	Landschap leent zich niet voor grootschalige landbouw (grootschalige ruilverkaveling)	1	Agrarische sector	Ondernemend
Gemeente moet verkeersstroom regelen: 30km	Lelijke gebouwen industrie	1	Agrarische sector	Ondernemend
Gemeente sturen op zonnevelden etc. (bestemmingsplannen etc.)	Mix fruitteelt en landschap is een kans	1	Agrarische sector	Ondernemend
Genoeg toerisme vs. Druk buitengebied	Nieuwe sector: paarden	1	Agrarische sector	Ondernemend
Gerichte actie tegen overtreders	Streekproducten	1	Agrarische sector	Ondernemend
Gevolgen vliegverkeer (geluid/fijnstof etc.)	Streven naar keten/verbindingen van kernen en voorzieningen	1	Agrarische sector	Ondernemend
Gezamenlijke gemeenten staan sterker	Subsidies boer niet duurzaam	1	Agrarische sector	Ondernemend
Gezondheid	Suikerbieten en maïsvelden voorkomen	2	Agrarische sector	Ondernemend
Goed stroomlijnen toerisme (druk, toename bevolking)	Te grote landbouwvoertuigen	1	Agrarische sector	Ondernemend
Goede afweging natuur/landschap vs. bouwland	Veel meer paardenlocaties	1	Agrarische sector	Ondernemend
Goede landbouwgrond	Verdienmodel	1	Agrarische sector	Ondernemend
Groene landschapselementen weg	Vrijkomende agrarische bebouwing nieuwe bestemming paarden	2	Agrarische sector	Ondernemend
Grondleven / dynamiek in stand houden: "levende" grond	Draagvlak landschap is bepalend voor duurzaamheid	1	Energietransitie	Ondernemend
Grootschalig agrariër, kleinschalig landschap	Duurzame gemeente	1	Energietransitie	Ondernemend
Grote percelen vs. Landschapselementen	Energietransitie en klimaatopgave op verschillende schaalniveaus (regio, EU)	3	Energietransitie	Ondernemend
Hangjongeren / ontmoetingsplek?	Kringloop zonnepanelen	1	Energietransitie	Ondernemend
Herrie, geluid in het landschap	Op zoek gaan naar kansen om meerdere functies op hetzelfde gebied	1	Energietransitie	Ondernemend
Hoe kunnen we het beste met landschap omgaan?	Ruimtelijke impact energietransitie	2	Energietransitie	Ondernemend
Instandhouding kleinschaligheid	Slimme oplossingen bedenken / innovatie	1	Energietransitie	Ondernemend
Intensief toerisme zorgt voor vervuiling	Waterhuishouding	1	Energietransitie	Ondernemend
Interactie bebouwd gebied - landbouw	Zelf nadenken over energietransitie voordat het door anderen verplicht wordt	2	Energietransitie	Ondernemend
Internationale paardensport Limburg	Behoud door ontwikkeling en gebruik	2	Kleinschaligheid	Ondernemend
Investeren in grote accu's	Bouwen in harmonie met landschap	1	Kleinschaligheid	Ondernemend
I.p.v. denken aan nieuwbouw, kijk naar verbouwen van bestaande bouw in de kern	Educatie streekproducten	1	Kleinschaligheid	Ondernemend
Jeugd mee naar buiten nemen	Inpassing	1	Kleinschaligheid	Ondernemend
Juiste functie op juiste plek	Landschap: balans vinden wonen, werken, toerisme	2	Kleinschaligheid	Ondernemend

KANSEN EN UITDAGINGEN	Geprioriteerde waarden	Prioriteit	Cluster	Kernwaarde
Kanaliseren toerisme	Levend buitengebied behouden	4	Kleinschaligheid	Ondernemend
Karakteristiek groen terugbrengen	Meer aandacht voor architectuur van de bebouwing in het buitengebied	1	Kleinschaligheid	Ondernemend
Kennis delen, bij andere ophalen	Mobiliteit	1	Kleinschaligheid	Ondernemend
Kijken over de grens	Nieuw economisch platform = nieuw verdienmodel	1	Kleinschaligheid	Ondernemend
Kleine ondernemers onder druk (Macdonalds, Aldi)	Routestructuren	1	Kleinschaligheid	Ondernemend
Kleinschalig landschap onder druk, rol ondernemer	Tegengaan bebouwing/verstedelijking	3	Kleinschaligheid	Ondernemend
Kleinschalige inzet	Vooruit kijken, innoveren en dichtbij het hart blijven	1	Kleinschaligheid	Ondernemend
Kleinschalige landbouw stimuleren, biologisch	We durven niks meer!	1	Kleinschaligheid	Ondernemend
Klimaat risico door verandering landschap	Weren grootschalige landbouw (stallen, schuren)	1	Kleinschaligheid	Ondernemend
Korte termijn economie	Gebied als streek vermarkten	1	Toerisme	Ondernemend
Kwaliteit Imago regionaal	Geen massatoerisme	6	Toerisme	Ondernemend
Kwetsbaarheid als kans	Kleinschalig toerisme	1	Toerisme	Ondernemend
Landbouw intensiever, andere functie	Natte recreatie	1	Toerisme	Ondernemend
Landbouwbeheerder	OV gratis	1	Toerisme	Ondernemend
Landschap vermarkten	Recreatie in banen sturen	2	Toerisme	Ondernemend
Landschap: samenwerking met agrariërs	Storende recreatie dag en nacht	1	Toerisme	Ondernemend
Landschapsfonds	Toerisme als aantrekkingskracht	1	Toerisme	Ondernemend
Lange termijn nadenken	Toerisme is kans EN bedreiging (kleinschalig, kwaliteit (bebouwing inpassing in het landschap))	1	Toerisme	Ondernemend
Leefbaarheid behouden	Toeristische druk	1	Toerisme	Ondernemend
Loslopende honden	Permacultuur - Citta Slow	1	Mensen	Rust
Löss grond gevoelig	Rust behouden	4	Mensen	Rust
Maatschap voor groot gebied				
Maatwerk (nu te weinig) bijv. maaien op verkeerde moment				
Markt moet inspelen				
Meegaan met de tijd: nieuwe tradities				
Meer begrip voor lokale bewoners				
Meer dienstbaar zijn aan de burger				
Meer differentiatie verkeersstromen.				
Aandacht voor landbouwverkeer				
Meer fiets- en wandelpaden en deze gescheiden uitvoeren/aanleggen				
Meer gevoel met onze omgeving				
Meer toerisme boerenbedrijven				
Mensen met kennis de ruimte geven, problemen opgelost en toch democratisch proces waarborgen				
Mensen willen hier wonen				
Met bestemming 'monument' mag meer → trek dit breder dan deze bestemming				
MET de boeren praten, i.p.v. OVER de boeren				
Met respect voor elkaar tot oplossingen komen				
Minder' aan natuur teruggeven (akkerbouw = open landschap (zicht))				
Minder mountainbiken				
Missers ruilverkaveling corrigeren				

KANSEN EN UITDAGINGEN	Geprioriteerde waarden	Prioriteit	Cluster	Kernwaarde
Moeten naar nieuw evenwicht				
Monumentale bomen particulieren belonen, tegemoet komen				
Mooie bermen / graften				
Motoren				
Mountainbiken + wandelen op de wandelpaden blijven				
Mountainbikeroute, bescherm landschap				
Natuur + landbouw + toerisme elkaar laten versterken = evenwichtig te laten gebeuren!				
Natuur beherende instanties met elkaar afstemmen				
Natuurbehoud				
Natuurgebied beter beschermen (waakzaamheid)				
Nee, durven zeggen (recreatie, industrie, bebouwing)				
Neuzen dezelfde kant op				
Niet stil blijven staan				
Niet te veel kampeerboerderijen				
Niet verstedelijken				
Niet-kerende grondbewerking				
Nieuwe generatie trots maken				
Nieuwe ontwikkelingen/duurzaamheid (zonnepanelen/biogas/tiny houses)				
Nuances inbrengen				
Off-road				
Omdenken bij iedereen				
Omgeving bepaalt voor ons				
Onderhoud (o.a. wandelpaden, beken, landschap)				
Ondernemers zijn individualisten/specialisten				
Opkopen particuliere gronden				
Oplossing agrarisch verkeer (het kan maar vraagt iets)				
Opruimopgave landbouwlocaties				
Opstellen gedragsregels				
Overal zonnepanelen en windmolens				
Overheid moet mensen bij elkaar brengen				
Overlast mens, voertuig				
Overlast rommel in de natuur				
Paardenhouderij				
Parkeren buiten de kern				
Participatie in de kernen				
Platform voor streekproducten				
Product koppelen aan een verhaal en aan een product				
Propaganda streekproducten				
Provincie + rijk moeten landbouw stimuleren				
Recreatie + toerisme belangrijker dan landbouw				
Recreatie kleinschalig voor de lokale bewoners. Wandelen, fietsen, in goede				

verhouding met landschap

Recreatieve fietsroutes -voorzieningen
verbeteren

REGELS

KANSEN EN UITDAGINGEN	Geprioriteerde waarden	Prioriteit	Cluster	Kernwaarde
Regionale oplossingen circulair aanpakken (afval, voedsel)				
Reguleren evenementen en recreatief gebruik buitengebied				
Rekening houden met klimaatverandering				
Respect voor de natuur (het gebrek eraan!)				
Respect voor elkaar, iedereen heeft eigen belang				
Rommel onderhoud van het landschap				
Ruimte creëren				
Rust en Ruimte onder druk				
Samenwerking				
Samenwerking diverse partijen				
Schaalvergroting in Europa				
Schaalvergroting landbouw				
Schaalvergroting: kleinschaligheid niet meer rendabel?				
Selling point: ecologie boven economie				
Sociaal domein				
Specialist op verschillende terreinen				
Steun gemeente? Derden				
Stimuleren duurzaamheid particulieren				
Streekproductenmarkt				
Stromend water bedreiging				
Structuur van gebouwen				
Subsidie boeren				
Te veel borden				
Tegengaan schaalvergroting				
Tegenstrijdige belangen (beheer + onderhoud loopt hier tegen aan)				
Terugloop agrarische sector				
Toerisme: verspreiden over het gehele gebied				
Toeristische druk				
Toevoegen beplanting om percelen heen				
Van kind af aan (scholen)				
Veel kritiek op landbouw → burger moet de landbouw minder aanvallen				
Veiligheid / dumping				
Verdienmodel op maatwerk (per onderdeel)				
Verenigingsklimaat				
Vergroenen van stedelijke gebieden				
Verhouding kern-buitengebied				
Verschillende ondernemers samen gemengd bedrijf				
Vervoer: hier slapen en fietsen, maar bijv. met gratis vervoer naar Maastricht, Luik, Aken.				
Vervuiling				
Voorkeursroutes				
Voorkomen dat alles maakbaar is (ruimte voor natuur)				

Voorkomen leegstand
 Voorlichting scholen, uitleg boeren
 bedrijvigheid, bezoekers
 Voorzichtig met groen

KANSEN EN UITDAGINGEN	Geprioriteerde waarden	Prioriteit	Cluster	Kernwaarde
Vrijkomende agrarische bebouwing: niet alles toelaten herbestemming				
Waar kan wel iets				
Waterschap heeft grote inbreng en grip op boerenbedrijf				
Wel de keuze maken dat bijv. een locatie als FunValley, een dergelijk "recreatiepark" ook kan bijv. op het plateau. Echter wel in het landschap passend qua schaal en functie, of bestaande bebouwing				
Welwillendheid partijen (zelf doen)				
Wetgeving (ingewikkeld)				
Wie onderhoudt het landschap?				
Wielrenners (ziet zwart)				
Wonen: geen ha opofferen				
Wonen: naar binnen gericht				
Woningen verouderd voor doelgroep?				
Zonnevelden en windmolens				

KLEURENFOTO 2040

KLEURENFOTO 2040	Geprioriteerde waarde	Prioriteit	Cluster	Kernwaarde
"Gesloten" kringlopen	Geen museum	1	Cultureel erfgoed/materieel	Authenticiteit
"Kleinschalige" landbouw/veeteelt in huidige structuur → afwisselend landschap en diversiteit	Historische elementen in stand houden	1	Cultureel erfgoed/materieel	Authenticiteit
1952, het dagboek van een herdershond	Eigenlijk willen dat alles zo blijft, maar er zijn diverse bedreigingen	1	Mensen	Authenticiteit
3 sterke steden (hoefijzer) en een groen hart = Tripool	Voortbouwen tradities, voor jeugd iets nalaten	1	Mensen	Authenticiteit
Aardwarmte bij woningen	Denk in verbinding	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Agrariërs zijn er nog	Gemeente biedt duidelijke kaders	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Agrarisch i.r.t. duurzaamheid	Goede afstemming industrie België	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Asymmetrische vorm van het landschap behouden	Meer samenwerking bewoners-agrariërs-overheid	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Balans agrarische sector / landschap	Omdenken van meer naar anders	4	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Beeld grazende koeien belangrijk!	Overheid andere rol	5	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Behoud dit landschap	Rol van de gemeente in het behoud van het huidige beeld van het buitengebied	1	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Behoud en alternatieve invulling bestaande gebouwen (zorginstellingen/senioren/starter)	Samenwerking (WML, Limburgs Landschap, landbouw) → sterke natuurbeheerdersrol → rendabel? Goede subsidieregeling → sterke rol gemeente	5	Bestuur	Daadkrachtige burgers en bestuur
Behoud/herstel/versterken (bio)diversiteit → landschap	Beschermen identiteit	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Beleid, overheid, subsidies	Bevordering lokale initiatieven	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Betere ontsluiting 'bronplekken'	Gemeente en burgers samen optrekken → Participatie → meer draagvlak → Gemeente trekkersrol hierin en omgekeerd (eigenaarschap)	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Bewuste partijen / inwoners	Iedereen betrekken	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Biologisch (dynamisch)	Inwoners hebben meegedacht over klimaat en energie oplossingen met respect voor het landschap	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Blauwe lucht	Jeugd en nieuwe inwoners betrekken	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Blijven zoals het nu is!	Kernen moeten levendig blijven	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Bloesemrijker	Leefbaarheid kernen	2	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur

KLEURENFOTO 2040	Geprioriteerde waarde	Prioriteit	Cluster	Kernwaarde
Boeren blijven de grootste drager van het landschap	Meergeneratiewoningen	3	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Boeren zal 'anders' zijn	Trots ook in 2050	1	Burgers	Daadkrachtige burgers en bestuur
Buitengebied behouden	Ecologische gedachte	4	Flora & Fauna	Diversiteit
Circulaire agrarische bedrijven met nieuwe verdienmodellen	Biodiversiteit	4	Flora & Fauna	Diversiteit
Concentratie natuur/landbouw	Prachtig uitzicht, vb. Schey	1	Flora & Fauna	Diversiteit
Creativiteit niet uit de mensen halen	Variatie in flora & fauna	1	Flora & Fauna	Diversiteit
De vlekken worden kleiner, machine en techniek worden een kleinschalig landschap nog efficiënter	Behoud huidige situatie, mooie elementen behouden met inachtneming ontwikkelingen (in kleine stappen)	3	Landschap	Diversiteit
Dichtbij het leven, de vier seizoenen, tradities, maar wel de moderne middelen	De nodige aanpassingen aan de toekomst (waterberging, energiemaatregelen) zo goed mogelijk in het landschap inpassen	1	Landschap	Diversiteit
DNA waarde v.h. gebied, het goeie leven, economische bedrijvigheid	Diversiteit	6	Landschap	Diversiteit
Doe wat je hebt goed alvorens je andere dingen/ontwikkelingen gaat doen	Géén stadspark, wel authentieke natuur i.c.m. kleinschalige landbouw	1	Landschap	Diversiteit
Doorvoeren in architectuur	Geen verstenen in het landschap	1	Landschap	Diversiteit
Dorpskernen echt 30km zone (woonerf)	Herkenbare overgangen van gebieden	1	Landschap	Diversiteit
Drie-eenheid landschap	Kleine landschapselementen behouden en versterken	2	Landschap	Diversiteit
Economisch meer te besteden	Koe in de wei	1	Landschap	Diversiteit
Eigendom van grond is bepalend	Landschap terugbrengen	1	Landschap	Diversiteit
Electrische auto's en laadpunten	LP3LP → gebruik als richtlijn bij dit plan	2	Landschap	Diversiteit
Energie als drager voor het landschapsontwikkeling	Nieuwe balans + verbinding stad en land, mens en natuur	9	Landschap	Diversiteit
Energie neutrale woningen	Volgende generatie trots op landschap	3	Landschap	Diversiteit
Erfgoed hergebruikt	Wat er is proberen te behouden/koesteren (behoud + onderhoud)	3	Landschap	Diversiteit
Flexibele ruimte	Bedrijfsloodsen, stallen mogen in het landschap. Maar kwaliteit bebouwing, passend in het landschap	1	Agrarische sector	Ondernemend
Fosfaat maatregelen van de overheid bepalen het buitengebied	Behoud van agrarische bedrijven / gebouwen in landschap (Schaalvergroting of anders, Diversiteit, Woonsplitsing)	2	Agrarische sector	Ondernemend
Fruittelt zeer somber, blijft geen bloesemlandschap	Circulaire economie/landbouw	9	Agrarische sector	Ondernemend
Gebruik energietransitie → gebouw, geen zonnevelden	Gebruik technologische ontwikkeling	1	Agrarische sector	Ondernemend
Geen grote loodsen	Geen landschapssubsidies	1	Agrarische sector	Ondernemend
Geen polderlandschap	Gezonde landbouw, gezonde mix tussen de verbouwen gewassen, maakt een mooi buitengebied	1	Agrarische sector	Ondernemend
Geen windmolens: ga in gesprek met Aken/België	Grootchaligheid zet niet door	1	Agrarische sector	Ondernemend
Geen wolken	Landbouw is ook 'groen'	4	Agrarische sector	Ondernemend
Geen zonnevelden in het buitengebied	Paard als brug	4	Agrarische sector	Ondernemend
Gemeenschap (ondernemers) is energie, leverancier primair daken	Variatie in de landbouw bepalen het beeld van het buitengebied	3	Agrarische sector	Ondernemend
Genieten van het landschap	Bio-energie	1	Energietransitie	Ondernemend
Gevoelen van overlast: concentratie	Denk duurzaam in brede zin	3	Energietransitie	Ondernemend
Gezonder mix → kracht, landschap → duurzaamheid	Energietransitie samenwerken op alle schaalniveaus	8	Energietransitie	Ondernemend
Gezondheid	Geen zonnevelden + windmolens, panelen op daken	2	Energietransitie	Ondernemend

KLEURENFOTO 2040	Geprioriteerde waarde	Prioriteit	Cluster	Kernwaarde
Goed overwogen faciliteren	Klimaatverandering meegenomen i.c.m. water behoud woonomgeving aangepast aan klimaatverandering	9	Energietransitie	Ondernemend
Goede keuzes duurzaamheidsbeleid i.c.m. klimaatverandering	Landschapscoöperatie/renderend landschap	6	Energietransitie	Ondernemend
Goede landschappelijke inpassing	Zonnepanelen op de daken, bedrijventerreinen, grote bedrijven, loodsen en stallen	7	Energietransitie	Ondernemend
Goede toegankelijkheid	Economische kansen uit het gebied zelf laten komen	2	Kleinschaligheid	Ondernemend
Graslandschap ("zelfvoorzienend"), productie voor eigen gebruik	Geen stilstand!	2	Kleinschaligheid	Ondernemend
Groen tussen de kernen	Inbreiding	3	Kleinschaligheid	Ondernemend
Groene tuinen	Interconnectiviteit en mobiliteit	1	Kleinschaligheid	Ondernemend
Grootschalige landbouw. Wel → noodzaak. Niet → Nadelen groot	Kwalitatieve groei	6	Kleinschaligheid	Ondernemend
Grote biodiversiteit	Modernisering van het landschap/technologie	3	Kleinschaligheid	Ondernemend
Heel veel verschillende tinten groen / robuust groen raamwerk	Plek/plaats voor nieuwe bedrijven (anders dan agrariërs)	2	Kleinschaligheid	Ondernemend
Hetzelfde "vlekkenpatroon", de pixels wellicht iets meer/minder rood, kleuren veranderen maar het blijft divers	Van Euro naar Waarde	1	Kleinschaligheid	Ondernemend
Hetzelfde landschap koesteren	Verantwoord bouwen	1	Kleinschaligheid	Ondernemend
Hoeft geen museum te zijn	Vernieuwing vs. Behouden	1	Kleinschaligheid	Ondernemend
Hoeven bijv. niet centraal te worden gebracht op een bedrijventerrein	1e gemeente greendestination	4	Toerisme	Ondernemend
Hoogstam beperkt tot hobby	Géén pretpark	1	Toerisme	Ondernemend
Hou het huidige beleid vast	Health destination	1	Toerisme	Ondernemend
Huidige situatie zonder massa	Toerisme: variatie (bungalowparken, oude panden invullen, kamperen bij de boer) kijken naar het schaalniveau	1	Toerisme	Ondernemend
Iedereen doet mee	Uitloopgebied van Maastricht	1	Toerisme	Ondernemend
Iedereen moet zijn steentje bijdragen voor behoud landschap	Geheel in harmonie	2	Mensen	Rust
Innovatie	Goede verhouding natuur, mtb wandel, fiets, etc.	1	Mensen	Rust
Investeren in elementen die de waarden bepalen	Groen overheerst	3	Mensen	Rust
Jeugd behouden	Rust, reinheid en regelmaat/gezondheid	1	Mensen	Rust
Kernen + buitengebied in balans				
Kernen ontwikkelen				
Kiezen voor landschap				
Kleine beplanting die bewerken van het land mogelijk maakt				
Kleine energiecoöperatie op agrarische panden				
Kleine windmolens				
Kleinschalige bedrijven met ecologische producten / streekproducten				
Kleinschalige groene landschapselementen bijgekomen				
Kleinschaligheid moet realistisch zijn → bottleneck voor boerenbedrijf				
Kunstzinniger (vormen) landschap: recreatief aantrekkelijker. Verkaveling en structuren worden niet alleen bepaald door efficiënt gebruik maar door esthetiek wens v.d. inwoner				
Kwaliteit doordacht o.b.v. visie				
KLEURENFOTO 2040	Geprioriteerde waarde	Prioriteit	Cluster	Kernwaarde

Landbouwers eigenaar
 Landschap waar toerist voor komt
 Landschap zichtbaar houden
 Landschapselementen omdat ze behouden zijn
 en zijn vermeerderd
 Landschapsrestauratie
 Landschapsvervuiling tegengaan
 Landschapsvisie Zuid-Limburg betrekken
 Leefbaarheid vergroot
 Lokale producten worden ge-/verkocht
 Maat en schaal zijn in harmonie bij nieuwe
 ontwikkelingen → vormgeving
 Materieel en geestelijk profijt van dit
 landschap
 Meer aandacht voor (landbouw)verkeer,
 veiligheid, niet meer door de kernen
 Meer agrarische ontwikkeling → bredere
 wegen
 Meer gemengde bedrijven en afzet van
 producten in de omgeving
 Meer mogelijkheden op agrarische kavels →
 monumentale panden
 Meer verknoopte natuurgebieden
 Mensen gaan terug de natuur in
 Mensen worden oud
 Minder stenen
 Monumentale hoeve naast nieuwe loodsen
 goed ingepast in omgeving + ingepaste energie
 Natuur
 Niet Bosrijk worden
 Niet drukker dan nu
 Niet te veel toerisme
 Nieuw evenwicht
 Niks doen = stilstaan
 Omgeving waarin gewoond kan worden
 Onderscheid in plateau/dalen/helling
 Ontwikkeling gaat snel → landschap bij
 voorkeur behouden
 Ontwikkelingen in de landbouwsector o.a.
 grondgebondenheid, directe omgeving bedrijf
 exploitatie
 Opgeruimd + gestructureerd landschap op 4
 schaalniveaus
 Oplossing van de erosieproblematiek
 Optimaliseer natuur in breedste zin
 Overgangsgebieden naar cultuurgrond
 Parelketting
 Personeel sterke bedrijven
 Prachtig groene landschap
 Proberen te behouden wat er nu is
 Productie consumptie
 Prominente invulling mountainbikers
 (gebruikers, topsport, bikeparkjes, regionale
 routes, etc.)
 Qua agrarisch gebruik is het nu vol

KLEURENFOTO 2040	Geprioriteerde waarde	Prioriteit	Cluster	Kernwaarde
------------------	-----------------------	------------	---------	------------

Risico's van buiten NL → invloeden van
fruitteelt uit Polen

Rol onderhoud landschap → taak gemeente

Rol particulier ook belangrijk → minder
onderhoudsvriendelijke tuinen

Ruimtelijke ontwikkeling met beleid/visie, niet
op casus niveau

Rust → geluid (door elektrische voertuigen,
geen vliegtuigoverlast)

Rust vinden voor jezelf

Samen verantwoordelijk, samenwerking,
saamhorigheid

Schaalvergroting ↔ prijsniveau

Schade aan de grond voorkomen door
afwisseling van gewas

Sector-overstijgende verbindingen gemaakt

Steeds grootschaliger

Stimuleringsmaatregelen agrarische sector

Stukje eigenheid bewaren

Techniek is anders, uiterlijk niet

Tradities

Transformatie innovatie

Van veestal naar laboratorium

Veel verschillende verdienmodellen

Veiligheid

Verbinding buitengebied - stad versterken

Verkeersveiliger

Verkrotting komt niet meer voor

Verschillende typen windmolens

Versnipperd gebied groot-klein

Voedselproductie

Vogels horen fluiten. flora & fauna intact

Water in controle brengen

We moeten af van "Not in my backyard"

Wel kleurig, maar niet rooskleurig

Wijnbouw

Wind- en zonne-energie op industrie terreinen

Woningen jaren '50 afbreken

Zonnepanelen en windmolens geconcentreerd

Zonnepanelen op hellingen zuidkant → kritisch
bekijken

Zorgboerderijen toekomst vastgoed?

Bijlage 2 Opgehaalde geprioriteerde en geclusterde waarden

Diversiteit

TROTS OP...		KANSEN & UITDAGINGEN		KLEURENFOTO 2040'		Cluster
Priori-teit	Geprioriteerde waarde	Priori-teit	Geprioriteerde waarden	Priori-teit	Geprioriteerde waarde	
1	Beschermde flora & fauna	4	Biodiversiteit	4	Ecologische gedachte	Flora & Fauna
2	Biodiversiteit	1	Mogelijkheden omzetten landbouwgronden in natuur - Groenbelasting	4	Biodiversiteit	
1	Grote diversiteit FLORA&FAUNA	1	Spanningsveld (natuur/economie)	1	Prachtig uitzicht, vb. Schey	
1	Rijk aan inhoud, flora & fauna	1	Vergroenen in relatie kleinschalig landschap	1	Variatie in flora & fauna	
		1	Voedselbos			
1	5 sterren landschap	2	Bebouwing in het buitengebied	3	Behoud huidige situatie, mooie elementen behouden met inachtneming ontwikkelingen (in kleine stappen)	Landschap
3	Afwisseling landschap uniek	6	Behouden en versterken van landschap, natuur, groen	1	De nodige aanpassingen aan de toekomst (waterberging, energiemaatregelen) zo goed mogelijk in het landschap inpassen	
1	Bloesem	1	Beperkte belastbaarheid	6	Diversiteit	
3	Cultuurlandschap + natuurschoon	1	Cultuurlandschap creëren. Meer ontwikkelmogelijkheden in de kern	1	Geén stadspark, wel authentieke natuur i.c.m. kleinschalige landbouw	
12	Diversiteit in het landschap	1	Extreme weersomstandigheden	1	Geen verstening in het landschap	
5	Drie-eenheid landschap Maasdal-plateau-hellingbos	5	Fragiel landschap	1	Herkenbare overgangen van gebieden	
1	Geborgen landschap	1	Gebied wordt zwaar belast	2	Kleine landschapselementen behouden en versterken	
2	Geologische hoogtepunten in het landschap	1	Kies een kwaliteit / tableau kernkwaliteiten / kwaliteitsbewaking	1	Koe in de wei	
3	Groen tussen de kernen	3	Kleine biotopen	1	Landschap terugbrengen	
1	Hagen, veldwegen, kleine percelen, kleine landschapselementen	10	Landschapsfonds	2	LP3LP → gebruik als richtlijn bij dit plan	
2	Harmonieus landschap	1	Monotoon landschap voorkomen	9	Nieuwe balans + verbinding stad en land, mens en natuur	
6	Heuvelland	1	Nationaal natuurnetwerk perfectioneren -> UNESCO?	3	Volgende generatie trots op landschap	
3	Holle (niet-verharde) wegen	1	Natuurbehoud	3	Wat er is proberen te behouden/koesteren (behoud + onderhoud)	
4	Kleine landschapselementen	2	Opruimen van de verrommeling			

8	Landschap en omgeving	1	Slim omgaan met reliëf / gebruik maken van de randen			
10	Natuurlijk erfgoed	2	Stad - rand zones is een opgave voor de toekomst			
7	Variatie landschap hoogstam/laagstam, Diversiteit in het buitengebied	1	Steilranden optimaal verbinden = biodiversiteit			
1	Vee in de wei	1	Sterk inzetten op behoud fijnmazigheid			
7	Vergezichten	1	Stimuleringsbeleid → bloesem, beweiding			
3	Verskillende landschapstypen (Maasterras, fruitbomen, beboste steilhellingen, plateaugebied, heuvelland)	1	Terugbrengen landschappen van vroeger			
		1	Veel ruimte om te bouwen			
		3	Verrommeling tegengaan/schoonhouden omgeving			
		1	Visie klein groots land			
		4	Wateroverlast erosie modderstromen door klimaatverandering. Kans: grasstroken om percelen			
		1	Zilvergebieden (POL) vrij van verstenning			Mensen
7	Buurtschappen, gehuchten, verenigingsleven					
1	Mooi gebied om te wonen					
1	Sociaal klimaat: landschap verbindt					USP
3	Amerikaanse begraafplaats/bomen-contrast	1	Unieke plekken combineren			
1	Bemelen, blijf zoals het is	1	Voldoende ontsluiting en mobiliteit			
1	Bos - rust - mooie uitzichten die je overal hebt					
1	Combinatie wonen - natuur					
3	De vergezichten					
2	Eiland van Banholt					
1	Elke hoek ander beeld					
1	Fort Navagne					
1	Gerendal					
4	Groen + authenticiteit					
1	huize De Beuk					
1	Koppeling met de prachtige Voerstreek					

1	Maasoever					
2	Onderdeel van de regio/Ligging tussen Luik en Aken					
2	Savelsbos					
1	Trappenpoort Henkenput					
1	Vruchtbare grond levert kwalitatief product op					
6	Wandel + fietsroutes					
1	WOW-factor: Heuvelland					

Authenticiteit

TROTS OP...		KANSEN & UITDAGINGEN		KLEURENFOTO 2040'		Cluster
Prioriteit	Geprioriteerde waarde	Prioriteit	Geprioriteerde waarden	Prioriteit	Geprioriteerde waarde	
5	Dialect spreken, cultuur die hier heerst	1	Cultuur bewaren			Cultureel erfgoed/immaterieel
1	Geschiedenis / historie					
9	Tradities en rijk verenigingsleven					
1	Behoud cultureel erfgoed	1	Behoud carréboerderijen en kastelen	1	Geen museum	Cultureel erfgoed/materieel
2	Behoud van veldkruizen, kerken en kapellen	1	Cultureel erfgoed → verandering gaande → verenigingen stimuleren → zijn we bereid iets te doen? → Rol kerk? → de samenleving verandert → bewegen we mee?	1	Historische elementen in stand houden	
5	Cultuurhistorisch erfgoed	2	Geen openlucht museum			
8	Historische kernen en vakwerkhuisen					
1	Monumenten en erfgoed					
1	Oude bebouwing (agrarische bedrijfswoning / hoeve)					Mensen
4	Authentiek	1	Beeld krijgen belemmeringen voor de jeugd?	1	Eigenlijk willen dat alles zo blijft, maar er zijn diverse bedreigingen	
1	Cultuur in de kern	1	Verhaal van het landschap	1	Voortbouwen tradities, voor jeugd iets nalaten	
1	Eigenheid / streekeigen					
1	Herkomst					
1	Nog heel veel moois					
2	Uniek					

Ondernemend

TROTS OP...		KANSEN & UITDAGINGEN		KLEURENFOTO 2040'		Cluster
Prioriteit	Geprioriteerde waarde	Prioriteit	Geprioriteerde waarden	Prioriteit	Geprioriteerde waarde	
4	Agrariërs onderhouden het landschap			1	Bedrijfsloodsen, stallen mogen in het landschap. Maar kwaliteit bebouwing, passend in het landschap	Agrarische sector
1	Agrarische sector	7	Agrariërs nodig voor beheer	2	Behoud van agrarische bedrijven / gebouwen in landschap (Schaalvergroting of anders, Diversiteit, Woonsplitsing)	
1	Landbouw, niet de overhand	4	Boeren gaan verdwijnen	9	Circulaire economie/landbouw	
		11	Circulaire landbouw	1	Gebruik technologische ontwikkeling	
		1	De druk van het landbouw- en vrachtverkeer verminderen	1	Geen landschapssubsidies	
		7	Grootschalige bebouwing landbouw wel noodzakelijk maar rekening houden met locatie en uitvoering	1	Gezonde landbouw, gezonde mix tussen de verbouwen gewassen, maakt een mooi buitengebied	
		1	Hoeveelheid belangen agrarische sector waarderen	1	Grootschaligheid zet niet door	
		1	Jonge generatie boeren anders	4	Landbouw is ook 'groen'	
		2	Landbouwverkeer belast kernen	4	Paard als brug	
		1	Landschap leent zich niet voor grootschalige landbouw (grootschalige ruilverkaveling)	3	Variatie in de landbouw bepalen het beeld van het buitengebied	
		1	Lelijke gebouwen industrie			
		1	Mix fruitteelt en landschap is een kans			
		1	Nieuwe sector: paarden			
		1	Streekproducten			
		1	Streven naar keten/verbindingen van kernen en voorzieningen			
		1	Subsidies boer niet duurzaam			
		2	Suikerbieten en maïsvelden voorkomen			
		1	Te grote landbouwvoertuigen			
		1	Veel meer paardenlocaties			
		1	Verdienmodel			
		2	Vrijkomende agrarische bebouwing nieuwe bestemming paarden			
		1	Draagvlak landschap is bepalend voor duurzaamheid	1	Bio-energie	Energietransitie

		1	Duurzame gemeente	3	Denk duurzaam in brede zin	
		3	Energietransitie en klimaatopgave op verschillende schaalniveaus (regio, EU)	8	Energietransitie samenwerken op alle schaalniveaus	
		1	Kringloop zonnepanelen	2	Geen zonnevelden + windmolens, panelen op daken	
		1	Op zoek gaan naar kansen om meerdere functies op hetzelfde gebied	9	Klimaatverandering meegenomen i.c.m. water behoud woonomgeving aangepast aan klimaatverandering	
		2	Ruimtelijke impact energietransitie	6	Landschapscoöperatie/rendere nd landschap	
		1	Slimme oplossingen bedenken / innovatie	7	Zonnepanelen op de daken, bedrijventerreinen, grote bedrijven, loodsen en stallen	
		1	Waterhuishouding			
		2	Zelf nadenken over energietransitie voordat het door anderen verplicht wordt			
2	Dynamiek	2	Behoud door ontwikkeling en gebruik	2	Economische kansen uit het gebied zelf laten komen	Kleinschalighe id
15	Kleinschaligheid	1	Bouwen in harmonie met landschap	2	Geen stilstand!	
2	Kwaliteit van streekproducten	1	Educatie streekproducten	3	Inbreiding	
5	Samenhang agrariër, toerisme, etc.	1	Inpassing	1	Interconnectiviteit en mobiliteit	
		2	Landschap: balans vinden wonen, werken, toerisme	6	Kwalitatieve groei	
		4	Levend buitengebied behouden	3	Modernisering van het landschap/technologie	
		1	Meer aandacht voor architectuur van de bebouwing in het buitengebied	2	Plek/plaats voor nieuwe bedrijven (anders dan agrariërs)	
		1	Mobiliteit	1	Van Euro naar Waarde	
		1	Nieuw economisch platform = nieuw verdienmodel	1	Verantwoord bouwen	
		1	Routestructuren	1	Vernieuwing vs. Behouden	
		3	Tegengaan bebouwing/verstedelijking			
		1	Vooruit kijken, innoveren en dichtbij het hart blijven			
		1	We durven niks meer!			
		1	Weren grootschalige landbouw (stallen, schuren)			
1	Recreëren	1	Gebied als streek vermarkten	4	1e gemeente greendestination	Toerisme
		6	Geen massatoerisme	1	Géén pretpark	
		1	Kleinschalig toerisme	1	Health destination	

		1	Natte recreatie	1	Toerisme: variatie (bungalowparken, oude panden invullen, kamperen bij de boer) kijken naar het schaalniveau	
		1	OV gratis	1	Uitloopegebied van Maastricht	
		2	Recreatie in banen sturen			
		1	Storende recreatie dag en nacht			
		1	Toerisme als aantrekkingskracht			
		1	Toerisme is kans en bedreiging (kleinschalig, kwaliteit (bebouwing inpassing in het landschap))			
		1	Toeristische druk			

Rust

TROTS OP...		KANSEN & UITDAGINGEN		KLEURENFOTO 2040'		Cluster
Priori-teit	Geprioriteerde waarde	Priori-teit	Geprioriteerde waarden	Priori-teit	Geprioriteerde waarde	
3	Genieten	1	Permacultuur - Citta Slow	2	Geheel in harmonie	Mensen
2	Het leven met seizoenen	4	Rust behouden	1	Goede verhouding natuur, mtb, wandel, fiets, etc.	
3	Nabijheid groen + stad			3	Groen overheerst	
10	Rust & Ruimte			1	Rust, reinheid en regelmaat/gezondheid	

Daadkrachtige burgers en bestuur

TROTS OP...		KANSEN & UITDAGINGEN		KLEURENFOTO 2040'		Cluster
Priori-teit	Geprioriteerde waarde	Priori-teit	Geprioriteerde waarden	Priori-teit	Geprioriteerde waarde	
3	Openstaan voor vernieuwing	1	"Wie en wat wil je zijn?"	1	Denk in verbinding	Bestuur
1	Toegankelijkheid van iedereen	1	10 geboden = visie	1	Gemeente biedt duidelijke kaders	
		1	Afstemmen van regelgeving tussen de aangrenzende gemeenten → beschermde dorpsgezichten → grensoverschrijdende blik!	1	Goede afstemming industrie België	
		1	Dialog	1	Meer samenwerking bewoners-agrariërs-overheid	
		1	Economische factor faciliteren	4	Omdenken van meer naar anders	
		1	Faciliteren	5	Overheid andere rol	
		1	Gemeente luistert / communiceert niet voldoende. Idee: loket / ombudsman	1	Rol van de gemeente in het behoud van het huidige beeld van het buitengebied	

		6	Handhaven	5	Samenwerking (WML, Limburgs Landschap, landbouw) → sterke natuurbeheerdersrol → rendabel? Goede subsidieregeling → sterke rol gemeente	
		1	Holistische benadering = integraal werken			
		16	Keuzes maken! / Duidelijkheid bieden			
		1	Koers bewandelen			
		1	Leren van andere gemeenten			
		1	Niet of/of maar en/en			
		1	Over eigen horizon heen > 4 jaar			
		1	Overheid grond aankopen (natuur, klimaat) lappendeken			
		1	Piketpalen; letten op de regels en daartussen mag je bewegen			
		1	Profilering			
		1	Raadsprogramma open en transparant			
		1	Rol van de Provincie → afstemming			
		1	Verbindingen tussen schaalniveaus			
		1	Vlag met kleuren= basisafspraken			
		1	Voorlichting			
2	Bewoners / DNA van de streek	11	Balans (toerisme/agrariër, kwaliteit/kwantiteit, oude/nieuwe bewoners)	1	Beschermen identiteit	
1	Blij hier geboren te zijn	3	Bewustwording	1	Bevordering lokale initiatieven	
1	Daar waar het leven goed is'	1	Cohesie + leefbaarheid kernen behouden/bevorderen	1	Gemeente en burgers samen optrekken → Participatie → meer draagvlak → Gemeente trekkersrol hierin en omgekeerd (eigenaarschap)	
1	Diversiteit mensen cultuur werken samen	2	Eigenaarschap	1	Iedereen betrekken	Burgers
1	Eigenaarschap	1	Gedeelde urgentie	1	Inwoners hebben meegedacht over klimaat en energie oplossingen met respect voor het landschap	
2	Inwoner voelt zich thuis	1	Gedragbeïnvloeding	1	Jeugd en nieuwe inwoners betrekken	
1	Leefbaarheid / Verenigingsleven	7	Jongeren betrekken	1	Kernen moeten levendig blijven	
1	Zelfredzaamheid	1	Meer draagvlak = meer begrip	2	Leefbaarheid kernen	
		1	Mensen bewust maken van de natuur, cultuur	3	Meergeneratiewoningen	

		1	Mentaliteit / verantwoordelijkheid van de mensen	1	Trots ook in 2050	
		1	Reguleren bevolkingsgroei			
		3	Samen de verandering managen, Behoud boer/landschap/energie/bestuur			
		1	Samenleving zijn 'wij' → bepalen richting			
		1	Stem alle facetten op elkaar af → Wat is nodig → Leefbaarheid			
		1	Toekomstfoto goed te maken met ruimte voor meerdere partijen (incl. landbouw)			
		1	Vertrouw elkaar			